

SLUTRAPPORT

Utredning utökat kundval kulturskoleverksamhet på fritiden

2017-02-07

Anna Hörnsten

Kultur- och fritidsenheten

KUN 2017/20

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Inledning	8
3	Nulägesbeskrivning	8
3.1	Musikskoleverksamheten.....	8
3.1.1	Auktorisationsvillkor.....	9
3.1.2	Administration och ekonomi.....	9
3.1.3	Datasystem.....	10
3.2	Kulturkursverksamheten.....	10
3.2.1	Avtal.....	11
3.2.2	Administration och ekonomi.....	12
4	Omvärld	13
4.1	Kulturskolan i siffror.....	13
4.2	Andra kommuner.....	13
4.2.1	Österåker.....	14
4.2.2	Staffanstorp.....	14
4.2.3	Täby.....	15
4.3	Den nationella utredningen musik- och kulturskola.....	15
4.3.1	Omvärldstendenser och perspektiv på kulturskolan.....	16
4.3.2	Konstområden, metoder och förutsättningar.....	18
4.3.3	Metoder.....	19
4.3.4	Förutsättningar.....	19
4.4	Kort internationell utblick.....	20
5	Vad säger nackaborna?	20
5.1	Marknadsundersökning.....	20
5.1.1	Efterfrågan och hinder.....	21
6	Dialog och förankringsprocess	22
7	Analys och rekommendationer	23
7.1	Ökad inkludering.....	23
7.1.1	Barn och ungdomar med funktionsvariationer.....	23
7.1.2	Barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer.....	24
7.1.3	Attrahera tonåringar och pojkar.....	25

7.2	Underlätta valfrihet och mångfald	25
7.2.1	Ämnesinriktningar	26
7.3	Administrativt system	26
8	Utökat kundval	27
8.1	Prioriterat förslag	27
8.1.1	Komplementinsatser genom upphandling eller riktat bidrag.	28
8.2	Genomförandeprocess och ekonomiska överväganden	29
8.2.1	Drop-in-kurser och lovverksamhet.....	31
8.2.2	Öppen verksamhet och riktad verksamhet för funktionsvarierade	32
8.2.2.1	Öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet	32
8.2.2.2	Riktad verksamhet för funktionsvarierade	33
8.2.2.3	Genomförandeprocess och ekonomisk prognos	33
8.3	Implementering	34
8.3.1	Övergripande tidsplan	34
8.3.2	Beräknade implementeringskostnader	35
8.3.2.1	Löpande administrativa kostnader	35
8.4	Specifika auktorisationsvillkor	35
8.4.1	Risk- och konsekvensanalys.....	36
9	Modellsimuleringar	37
9.1	Simulering 1	38
9.1.1	Risk- och konsekvensanalys.....	38
9.2	Simulering 2.....	39
9.2.1	Risk- och konsekvensanalys.....	40
9.3	Simulering 3.....	41
9.3.1	Risk- och konsekvensanalys.....	42
9.4	Simulering 4.....	43
9.4.1	Risk- och konsekvensanalys.....	44
10	Källförteckning	46

I Sammanfattning

I april 2016 inleddes denna utredning gällande möjligheten att införa utökad kundval inom kulturskoleverksamheten. Utredningens uppdrag var att i första hand undersöka på vilket sätt ett utökad kundval skulle kunna utformas för att:

- Stärka och öka mångfalden samt valfriheten för nackaborna.
- Ta fram modeller som bidrar till att öka utbudet av olika kulturuttryck.
- Skapa förutsättningar för ökad inkludering så att fler barn får tillgång till kulturskoleutbud i hela kommunen.

I dagsläget bedrivs Nackas musik- och kulturskoleverksamhet, för barn och ungdomar upp till 19 år, av totalt femton anordnare. Verksamheten är uppdelad i två finansieringssystem; kundval musikskola som finansieras genom checkersättning baserat på medborgarnas val av aktivitet, samt prestationsbaserade avtal inom kulturkursverksamheten. En viktig skillnad mellan de båda systemen är att kulturkursverksamheten har ett tak genom att kommunen köper ett begränsat antal platser (totalt 2 955). Därmed kan inte utbudet möta medborgarnas efterfrågan totalt sett. Däremot kan deltagarna delta i valfritt antal kulturkurser i mån av plats, vilket inte är möjligt för deltagarna inom kundval musik, som innebär att eleven får delta i max två kurser samtidigt per år.

Det tudelade systemet försvårar samverkan, utveckling av nya ämnen och korsbefruktningar mellan ämnesinriktningar. Det finns inga incitament för nyetableringar och utveckling av kulturskoleverksamhet i kommunen, och musikskoleverksamheten har till viss del stannat upp i sin utveckling, bland annat till följd av begränsningar i kundvalet. Framför allt har upplägget resulterat i en kommunal centralstyrning av utbudet till stor fördel för musikämnet.

År 2016 uppgick den totala kostnaden för kulturkursverksamheten till cirka 6,5 miljoner kronor. Ersättningsnivåerna är lägre per elevplats inom kulturkursverksamheten jämfört med musikskoleverksamheten, och elevavgifterna är inte reglerade av kommunen. Respektive kulturkursanordnare fattar beslut om dessa avgifter och behåller intäkterna, till skillnad från elevavgifterna inom musikskoleverksamheten som kommunfullmäktige fattar beslut om och som tillfaller kommunen. De höga elevavgifterna inom kulturkursverksamheten bidrar sannolikt till att många barn och ungdomar inte kan delta, även om de skulle vilja.

Trots ett högt deltagande inom framför allt musikskoleverksamheten i Nacka (29 % deltar av målgruppen), är det över 60 procent av kommunens barn i åldrarna 6-17 år som inte deltar i någon kulturskoleverksamhet. Detta beror framför allt på tidsbrist, bristande intresse och okunskap om utbudet. De flesta som uppgivit att de inte deltar i verksamheten var mellan 15 - 17 år.

Utredningens prioriterade förslag är att nuvarande kundval musikskola utökas till att omfatta alla typer av kulturskoleämnen i ett enhetligt och likvärdigt system för

medborgarna och anordnarna. Det övergripande samlingsnamnet för kundvalet bör vara Kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka. Kundvalet föreslås omfatta barn och ungdomar som är från 7-19 år och folkbokförda i Nacka.

Varje barn bör få rätt att använda maximalt fyra checkar samtidigt per år, varav maximalt två kan vara enskild ämnesundervisning inom valfritt musikämne, till skillnad mot dagens system som ställer krav på att det måste vara två olika musikämnena. Denna modifiering av systemet medför att flexibiliteten ökar och att det blir möjligt att erbjuda avancerade program och fördjupning inom alla kulturskoleämnena. Förslaget till kundvalsmodell bör vidare skapa förutsättningar för en ökad inkludering av följande målgrupper i Nacka:

- Barn och ungdomar med funktionsvariationer
- Barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer
- Tonåringar och pojkar

Det har visat sig svårt att få barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer att delta i den avgiftsbelagda musik- och kulturskoleverksamheten. Inom ramen för dagens kulturkursverksamhet erbjuds dock en öppen kulturskoleverksamhet som inte ställer krav på någon föransökan och som är avgiftsfri. I dag omfattar denna verksamhet cirka 500 elevplatser. Ur ett barn- och ungdomsperspektiv är det angeläget att bevara denna verksamhet på minst dagens nivå, och om möjligt utöka elevplatserna stegvis. Då det rör sig om en öppen verksamhet lämpar den sig inte att införliva i ett kundval som bygger på föransökan och individuella tjänster som kan omfångsberäknas. Därför föreslås denna verksamhet upphandlas eller utlysas genom ett riktat bidrag.

Det har även visat sig svårt att inkludera barn och ungdomar med svåra funktionsvariationer i musik- och kulturskoleverksamheten. En huvudorsak till detta är att det är kostnadsdrivande och få anordnare är därför beredda att ta den ekonomiska risk som det innebär att erbjuda anpassade aktiviteter för denna målgrupp. Då kundval visat sig fungera dåligt vad gäller utvecklingen av ett varierat utbud för dessa målgrupper, föreslås att denna kulturskoleverksamhet upphandlas genom antingen upphandling eller utlysning av ett riktat bidrag.

För att även bevara och utveckla dagens uppskattade lovverksamhet, (cirka 1000 elevplatser), samt öppna klasser/drop-in, som finns inom dagens kulturkursverksamhet, föreslås att kommunen inrättar en lovcheck à 10 timmar för barn från 11-19 år, och en drop-in check för ungdomar från 13-19 år. Dessa checkar förväntas även bidra till en utveckling inom musikskoleverksamheten som i dagsläget enbart drivs som terminskurser enligt traditionell modell. Lovverksamhet och drop-in/öppna klasser attraherar tonåringar och förmodas leda till att fler inom denna målgrupp vill prova olika former av eget skapande då det inte förutsätter ett långsiktigt åtagande på fasta tider. Lovkursverksamheten har även visat sig locka fler pojkar att delta inom dagens kulturkursverksamhet.

En del kulturämnen ställer högre krav på specialanpassade lokaler och utrustning, exempelvis cirkus. För att inte förlora dagens kulturkurser som bedrivs i specialanpassade lokaler med avancerad utrustning, samt för att uppmuntra en framtida kvalitetshöjning av de fysiska förutsättningarna för verksamheten, föreslås en check med lokaltillägg. En lokalsubvention i någon form är en förutsättning för att en bred kulturskoleverksamhet ska kunna äga rum utan att höja nuvarande checknivåer vid införandet av utökat kundval. Musikverksamhet kan bedrivas i enkla lokaler som exempelvis klassrum i grundskolor, vilket inte är möjligt för många andra kulturskoleämnen. I tabellen nedan presenteras utredningens prioriterade förslag till checktyper, checknivåer och deltagaravgifter inom ramen för ett utökat kundval – Kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka.

Prioriterat förslag till checktyper, checknivåer och deltagaravgifter inom ett utökat kundval kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka.

Checkbelopp och avgifter	Kronor per elev/år	Avgift per elev och termin	Kommentar
Ämneskurs musik 1-4 elever	9 258	1 080	Befintlig check, endast musikämnen
Grupp upp till 12 elever	5 270	530	Befintlig check, utökas med kulturkurser
Grupp över 12 elever	2 748	530	Befintlig check, utökas med kulturkurser
Grupp med lokal upp till 12 elever	6 324	530	Ny check
Grupp med lokal över 12 elever	3 162	530	Ny check
Drop-in (13-19 år)	2 400	300	Ny check
Lov (11-19 år) upp till 12 elever	1 500	200	Ny check
Lov (11-19 år) över 12 elever	750	200	Ny check

Eftersom det finns viss osäkerhet gällande hur medborgarna kommer att stimuleras och välja utifrån ovan kundvalsmodell, samt att vi idag inte vet vilka aktörer som kommer att ansöka om auktorisation och etablera sig i kommunen föreslås att genomförandet av ovan beskriven modell genomförs i tre steg beroende på utfall. Nedan presenteras dessa steg och de antaganden som ligger till grund för den ekonomiska prognosen vid införandet av respektive steg.

Införande steg 1:

- Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max två kan vara ämneskurs inom musikundervisning.
- Cirka 40 % av målgruppen anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar
- Check med lokal utgår för 15 % av checkarna.
- Drop-in-check för barn mellan 13-19 år, leder till cirka 10 % ökat deltagande i den åldersgruppen.
- Upphandling av en målgruppsanpassad och riktad verksamhet för funktionsvarierade, eller utlysning av projektmedel för denna verksamhet.
- Upphandling av öppen, avgiftsfri verksamhet och lovverksamhet i samma omfattning som idag.

Införande steg 2:

Efter ett år kan satsningen stegvis öka, beroende på hur stor kostnadsökningen blivit, först med upphandlad öppen, avgiftsfri kulturskoleverksamhet på ytterligare ett ställe samt införandet av en lovcheck à 10 timmar.

Införande steg 3:

Upphandla ytterligare en öppen kulturskoleverksamhet beroende på hur stor kostnadsökningen blivit inom kundvalet. Den ekonomiska prognosen för ovan föreslagen utvecklingsprocess presenteras i form av förväntade kostnadsökningar i tabellen nedan.

Ekonomisk prognos för genomförandet av prioriterat förslag till utökad kundvalsmodell för kulturskoleverksamhet på fritiden inklusive komplementinsatser genom upphandling eller riktat bidrag.

Prioriterat förslag - ökade kostnader			
(tusen kronor)	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Checkar	7 450		
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	823		
Öppen verksamhet	507	500	500
Lovkurser	-	1 200	
Total kostnad inklusive lovkurser	8 780	1 700	500

Ett utökat kundval medför även kostnader för implementeringsinsatser vilka beräknas uppgå till cirka 400 000 kronor. Med nuvarande systemstöd behövs redan i dag mycket administrativ handpåläggning. Vid ett utökat kundval görs bedömningen att det kommer att behövas ytterligare en heltidstjänst för att hantera det ökade flödet under en övergångsperiod. Kostnad för detta beräknas till cirka 600 000 kronor per år. Med en digitaliseringsutveckling av systemverktyget skulle denna tjänst på två års sikt kunna dras tillbaka. Gemensamma kostnader för fakturering av elevavgifterna beräknas öka med cirka 150 000 kronor per år. Implementeringen av ovan föreslagen modell enligt steg 1 planeras ta omkring ett år. Under förutsättning att kommunfullmäktige fattar nödvändiga beslut i juni 2017, kan ett utökat kundval erbjudas medborgarna med start höstterminen 2018.

Längre fram i denna rapport presenteras alternativa modeller som innebär olika konsekvenser beroende på vägval. Utredningens prioriterade förslag ovan är utvecklat i samråd med kommunens musik- och kulturskoleanordnare och utgår i hög grad från ett barn- och ungdomsperspektiv.

2 Inledning

I april 2016 inleddes denna utredning gällande möjligheten att införa utökat kundval inom kulturskoleverksamheten. Utredningens syfte var att undersöka på vilket sätt ett utökat kundval skulle kunna utformas för att:

- Stärka och öka mångfalden samt valfriheten för nackaborna.
- Ta fram modeller som bidrar till att öka utbudet av olika kulturuttryck.
- Skapa förutsättningar för ökad inkludering så att fler barn får tillgång till kulturskoleutbud i hela kommunen.

Erfarenheter från nuvarande kundval inom musikskolan skulle inhämtas och analyseras för att kunna tillvaratas i utformandet av förslag om utökat kundval. I uppdraget ingick att inkludera kommunens nuvarande musik- och kulturkursanordnare i utredningsarbetet, som även skulle omfatta en omvärldsanalys av trender och modeller för organisering av musik- och kulturskoleverksamhet nationellt. Alternativa finansieringsmodeller och förslag skulle tas fram inklusive risk- och konsekvensanalyser. En av de modeller som skulle utredas var möjligheten att utöka nuvarande kundval musik genom att lägga till övrig kulturkursverksamhet på samma villkor. Resultatet av utredningen ska bidra till att uppfylla kommunens övergripande mål:

- Bästa utveckling för alla
- Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka
- Stark och balanserad tillväxt
- Maximalt värde för skattepengarna

3 Nulägesbeskrivning

3.1 Musikskoleverksamheten

Nacka kommun är i dag en av fyra kommuner i landet som har infört kundval för barn och ungdomar inom musikskoleverksamheten på fritiden. Det innebär att alla barn och ungdomar som är från 7 - 19 år och folkbokförda i Nacka, har rätt till maximalt två musikskolecheckar att användas vid någon av kommunens auktoriserade musikskolor. Det betyder att kommunen subventionerar maximalt två musikkurser samtidigt/elev/år inom aktuell målgrupp. Vill man delta i fler musikkurser sker det på egen bekostnad. Musikskolorna erbjuder individuell ämnesundervisning samt undervisning i grupp och ensemble.

I dagsläget har kommunen totalt åtta auktoriserade musikskolor som bedriver verksamhet i en stor del av kommunen. Under år 2015 deltog totalt 4 941 elever fördelade på totalt 7 483 elevplatser/kursaktiviteter, vilket innebär att varje elev genererade i snitt 1,5 elevplats/år. Samma år hade kommunen totalt 17 095 barn och ungdomar i åldrarna 7-19 år. Det innebär att 29 % av kommunens barn och unga mellan 7-19 år deltog i musikskoleverksamheten under år 2015.

Verksamheten bedrivs framför allt i kommunens grundskolelokaler, men hälften av musikskolorna bedriver verksamheten i egna lokaler. Musikskolorna är fria att profilera sin verksamhet vad gäller innehåll, upplägg och målgrupp så länge det

inte bryter mot gällande auktorisationsvillkor. Följande musikskolor är aktiva i kommunen i dagsläget; Nacka musikskola (kommunal regi), Maestroakademien, Rytmus, Musikania, Saltsjöbadens musikskola, Järlahusets musikskola och Studieförbundet musikskola och Östermalms Enskilda musikskola i Nacka.

3.1.1 Auktorisationsvillkor

I november 2014 antog kommunfullmäktige ett nytt reglemente för kundval i Nacka kommun, vilket gäller från och med den 1 januari 2015. Av reglementet framgår vilka generella auktorisationsvillkor som gäller för alla kundval i kommunen. Varje nämnd ska utifrån dessa villkor anta specifika auktorisationsvillkor för varje kundval, samt anta en modell för uppföljning och utvärdering av anordnaren och verksamheten. För att bli auktoriserad musikskola i Nacka måste anordnaren uppfylla kommunens specifika auktorisationsvillkor. Det innebär bland annat att anordnaren ska erbjuda minst 30 undervisnings-tillfällen per elev och år fördelat under vår- och hösttermin. Verksamheten måste äga rum i Nacka. Varje musikskola ska erbjuda undervisning i minst fem ämnen. Lärarna ska ha högskoleutbildning eller motsvarande kompetens och pedagogisk skicklighet förvärvad inom musikskoleområdet. Lärarna ska erbjudas kompetensutveckling kontinuerligt.

3.1.2 Administration och ekonomi

År 2016 uppgick den totala kostnaden för musikskoleverksamheten till 42 120 tkr inklusive IT, påminnelser, inkassohandläggning m.m. Den totala årsintäkten uppgick till 9 694 tkr. I figur ett och två nedan redovisas de checkbelopp och elevavgifter som gäller för verksamheten i dagsläget.

Figur 1. Checkbelopp för elevplatser inom musikskoleverksamheten

Musikskolecheck	Kronor per elevplats per år
Ämneskurs (1-4 elever)	9 166
Grupp ≤ 12 elever	5 217
Grupp ≥ 13 elever	2 720

Momskompensation på sex procent tillkommer för privata utförare. Dubbla checkbelopp utbetalas för barn och ungdomar som går i särskola.

Figur 2. Terminsavgifter för elever inom musikskoleverksamheten

Elevavgift	Kronor per barn/elev per termin
Ämneskurs (1-4 elever)	1 080
Grupp ≤ 12 elever	530
Grupp ≥ 13 elever	530

Möjlighet till avgiftsbefrielse finns. Grunden för avgiftsbefrielse utgår från familjens disponibla inkomst minskat med vissa utgifter enligt socialstyrelsens norm för ekonomiskt bistånd. Ansökan om avgiftsbefrielse görs terminsvis.

Checkersättningarna betalas ut till den musikskola som eleven väljer att gå i, och upphör om eleven väljer att avsluta sin kurs, eller följer med eleven vid val av annan musikskola. Checkersättningen ska täcka musikskolans kostnader som; lokaler, pedagoger, marknadsföring, administration, kundkontakt, kompetensutveckling m.m. Elevavgifterna faktureras av Nacka kommun och genererar därmed inte någon intäkt till musikskolorna.

3.1.3 Datasystem

Nacka kommun har tecknat huvudavtal, driftavtal och tjänsteavtal med IST gällande Nacka24 kundvalssystem för vuxenutbildning, förskola och skola. Utöver det har kulturnämnden tecknat ett tilläggsavtal, som gäller från och med 2016-05-01 till och med 2017-04-30, gällande kundval musik. Avtalet förlängs med ett år i taget. Kostnaderna för Nacka24musik uppgår till totalt 158 000 kronor per år. Utöver det debiterar IST 1 350 kronor per timme för kundspecifik utveckling av system

3.2 Kulturkursverksamheten

Kulturkursverksamheten för barn och ungdomar upp till 19 år i Nacka kommun bedrivs i dagsläget av sju föreningar och en kommunal anordnare genom avtal med kulturnämnden. Verksamheten ska äga rum i Nacka och deltagarna ska vara folkbokförda i kommunen. En viktig skillnad gentemot kundval musik är att kulturkursverksamheten har begränsat antal platser och därmed inte följer medborgarnas efterfrågan totalt sett. Under år 2016/17 köper kulturnämnden totalt 2 955 elevplatser inom kulturkursverksamhet, vilket är ungefär samma omfattning som föregående år. Omkring 130 av deltagarna som redovisats år 2015 var under sju år, alla barn har dock inte uppgivit sitt personnummer, vilket gör att det finns ett visst mörkertal. Kulturkursanordnarna och deras utbud presenteras i korthet nedan.

- **Darra musik-dans-kulturförening**
Föreningen är framför allt verksam i Fisksätra och anordnar löpande terminskurser, öppna klasser med möjlighet till drop-in och lovkurser för barn och unga från 7-19 år. Kulturkursernas inriktning är dans och musik och deltagarna erbjuds bland annat följande kurser; afrikansk dans, streetdance, hiphop och zumba.
- **Nacka KFUM - Aktiviteter För Unga Människor**
Föreningen är verksam i Sickla samt Björknäs och anordnar löpande terminskurser och sommarläger. Inriktningen är dans- och musikalverksamhet för barn och unga upp till 19 år. Kurserna som ges är bland annat; dramalek, drama, sång, showdans, jazz, fysiologisk/pulsträning med koordination, modern dans, streetdance och teknik.

- **Studieförbundet Studieförbundet Stockholms län**
Föreningen är verksam i Fisksätra, Sickla och Finntorp/Alphyddan och är både kulturkursanordnare och auktoriserad musikskola. Föreningen anordnar löpande terminskurser, öppna klasser med möjlighet till drop-in och sommarlovskurs. Utbudet inom kulturkursverksamheten är; keramik, slöjd, skapande verkstad, levande verkstad, konst och dataverkstad.
- **Le Fou cirkusskola**
Föreningen är verksam i Sickla och anordnar löpande terminskurser, drop-in och lovkurser. Inriktningen är cirkusskola för barn och unga från 5 till 19 år. Kurser som erbjuds är bland annat; cirkus, akrobatik och dans.
- **Boo Folkets Hus Förening/Nacka dans och teater**
Föreningen är verksam i Orminge, Älta samt Alphyddan och anordnar löpande terminskurser, öppna klasser med möjlighet till drop-in och lovkurser för barn och unga upp till 19 år. Inriktningen är dans, teater, bild och form. Kurser som erbjuds är bland annat; barndans, skapande verkstad, jazzdans, barnbalett, barnstuff, streetdance, modern dans, showdans, afrikansk dans, afromix, barndanscirkus, teater, bild, film och foto.
- **Fisksätra Folkets Hus Förening**
Föreningen är verksam i Fisksätra och anordnar löpande terminskurser och öppna klasser med möjlighet till drop-in för barn och unga upp till 19 år. Inriktningen är dans, teater och skapande verkstad. Kurserna som ges är bland annat; dancehall, hiphop, teater och skapande verkstad.
- **Kulturhuset Dieselverkstaden**
Kommunal anordnare som erbjuder löpande terminskurser, drop-in och lovkurser för barn och unga upp till 19 år i Dieselverkstaden. Kursutbudet består bland annat av; teater, bild och form, mekatronik, musikstudioteknik, skapande verkstad och design/textil.
- **Saltsjöbadens teaterklubb**
Föreningen är verksam i Saltsjöbaden och erbjuder löpande terminskurser för barn från 4 – 17 år. Inriktningen är teater och kursutbudet består av drama och teater, med tillhörande aktiviteter som sång och rekvisita.

3.2.1 Avtal

Följande begrepp används inom kulturkursverksamheten:

- Elevplats = undervisningstillfälle
- Elevavgift = det som medborgaren betalar för elevplatsen
- Ersättningsnivå = den ersättning som kommunen betalar per elevplats till anordnaren.

- Terminskurs = Elevplats som omfattar totalt 24 undervisningstillfällen/år fördelat under terminerna.
- Lovkurs = Elevplatser enligt överenskommelse med respektive anordnare baserat på timmar.
Öppen kulturskoleverksamhet = avgiftsfri kulturskoleverksamhet för deltagarna. Denna verksamhet förekommer i viss utsträckning inom såväl terminskurser som lovkurser.
- Öppen klass/drop-in = elevplats som kan nyttjas av olika individer vid olika tidpunkter, vilket innebär att flera individer kan dela på en elevplats. Öppen klass/drop-in erbjuds i viss utsträckning inom såväl terminskurser som lovkurser.

Nuvarande kulturkursavtal är tecknade på ett år från och med 2016-01-01. Avtalen förlängs per automatik med ett år i taget om inte skriftlig uppsägning sker sex månader innan avtalets utgång. Avtalen ställer krav på att personalen ska ha relevant högskoleutbildning, eller motsvarande kompetens, för den verksamhet som ska bedrivas. Enligt avtalen ska anordnaren erbjuda terminskurser med totalt 24 undervisningstillfällen per elev/år fördelat under vår- och hösttermin. Flera avtal innefattar dessutom lovkurser, öppna klasser/drop-in och kurser riktade till funktionsvarierade. En viktig skillnad gentemot kundval musik är att kulturkursverksamheten har begränsat antal platser och därmed inte följer medborgarnas efterfrågan totalt sett. I figur tre nedan presenteras en sammanställning av hur elevplatserna per kurstyp fördelas i aktuella avtal.

Figur 3. Fördelning av elevplatser per kurstyp inom kulturkursverksamheten.

Kurstyp	Antal elevplatser per år
Terminskurser	1946
Lovkurser	973
Kurser riktade till funktionsvarierade	36

3.2.2 Administration och ekonomi

År 2016 uppgick den totala kostnaden för kulturkursverksamheten till 6 503 tkr. Grundersättningen per elevplats redovisas i figur fyra nedan. Ersättningsnivåerna är lägre per elevplats inom kulturkursverksamheten jämfört med musikskoleverksamheten och elevavgifterna är inte reglerade av kommunen. Respektive kulturkursanordnare fattar beslut om dessa avgifter och behåller intäkterna, till skillnad från terminsavgifterna inom musikskoleverksamheten som kommunfullmäktige fattat beslut om och som tillfaller kommunen. Den fria prissättningen inom kulturkursverksamheten har resulterat i en stor spannvidd, från avgiftsfria kurser till den dyraste kursen som kostar 3 600 kronor för en termin. En stor anledning till denna skillnad är att kommunen har en lägre subvention av kulturkursverksamheten i jämförelse med kundvalet musik. De flesta kulturkurserna är därför betydligt dyrare för medborgaren än vad musikskolekurserna är.

Figur 4. Ersättningsnivåer per elevplats inom kulturkursverksamheten

Ersättningsnivåer per elevplats	Kronor per elevplats per år
Grupp ≤ 12 elever	2 598
Grupp ≥ 13 elever	2 598 (upp t.o.m. 12 elever) 1 562 (fr.o.m. den 13:e)
Terminskurs för funktionsnedsatta	5 196

4 Omvärld

4.1 Kulturskolan i siffror

Kulturskolerådet samlar årligen in statistik gällande landets musik- och kulturskoleverksamhet. År 2015 presenterades bland annat följande statistik:

- Kulturskoleverksamhet finns i 283 av landets 290 kommuner
- Kommunerna satsar 2,2 miljarder på verksamheten (2015). Ökning med 16 procent sedan 2012 (2015 års penningvärde)
- 224 000 elevplatser i ämneskurser. Ökning med 11 procent sedan 2012
- 209 000 elevplatser i uppdrag och övrig verksamhet. Ökning med 58 procent sedan 2012.
- Den vanligaste förekommande terminsavgiften är 644 kronor. Det är en minskning med 3 procent sedan 2012. Högst i landet låg Danderyd 1710 krono, Täby 1700 kronor och Vaxholm 1650 kronor.

Totalt 13 kommuner tog inte ut några terminsavgifter under förra året. Dessa kommuner var: Boden, Hudiksvall, Härjedalen, Luleå, Ragunda, Skinnskatteberg, Strömsund, Svenljunga, Sundsvall, Åre, Älvkarleby, Örnsköldsvik och Degerfors.

Vad gäller jämställdhet var det 65 procent flickor och 35 procent pojkar som deltog i ämneskurserna, vilket varit gällande de senaste fem åren. Det är dock stora skillnader mellan ämnen. Mest jämställd är media/film med 45 procent flickor och 55 procent pojkar. Minst jämställd är dansen med 89 procent flickor och 11 procent pojkar.

Enligt Kulturskolerådet är den stora trenden över tid att allt fler skolor breddar sin verksamhet. Största ökningen är inom media/film som ökat med 161 procent sedan 2012. Drama/teater ökade med 29 procent, dans ökade med 28 procent och bild med 18 procent från 2012. Musiken är fortfarande dominerande med 75 procent av elevplatserna i ämneskurserna och har ökat med 6 procent sedan 2012.

4.2 Andra kommuner

Generellt är det svårt att jämföra Nacka med andra kommuner då de flesta kommuner har ett traditionellt upplägg med en enda anslagsfinansierad musik- och kulturskoleverksamhet som bedrivs i kommunal regi. Det är få kommuner som har infört alternativa organisations- och finansieringsmodeller gällande denna typ av verksamhet. Staffanstorps, Österåkers och Täby är de kommuner,

utöver Nacka, som har infört någon form av kundval inom musikskoleverksamheten. Utöver dessa finns ett par kommuner som har upphandlat delar av verksamheten eller infört liknande avtalsmodell som Nacka har för kulturkursverksamheten.

Linköping bedrev kulturskoleverksamheten i upphandlad form fram till halvårsskiftet 2016. Då valde kommunen att inte upphandla verksamheten på nytt, delvis till följd av ny politisk majoritet i kommunen. Värmdö kommun har aktivitetsbidrag till föreningar som vill bedriva kulturskoleverksamhet för barn och unga i åldern 3-19 år i ämnena dans, teater/drama, musik och cirkus. Föreningarna ersätts per deltagare och termin, liknande Nackas upplägg. Haninge kommun upphandlade driften av kulturkursverksamheten år 2015.

4.2.1 Österåker

Österåker har kundval inom musikskoleverksamheten enligt liknande modell som Nacka. Det innebär bland annat att det omfattar samma målgrupp, att ersättningen sker genom ”peng” per elevplats samt att leveranskravet är 30 undervisningstillfällen per år. Däremot är kravet på antal ämnen som musikskolan ska erbjuda lägre, minst tre, till skillnad från Nacka som kräver minst fem ämnen för att bli auktoriserad musikskola. Österåker ställer även krav på anpassade lokaler och utrustning. År 2013 valde Österåker att ändra modellen genom att upphandla totalt fyra musikskolor, varav en i kommunal regi. Kommunen har dock fortfarande kvar själva kundvalet som innebär att alla barn och unga från 7-19 år får gå max åtta kurser samtidigt per år, fördelat på max fyra ämneskurser och fyra ensemble/gruppkurser. Kravet är dock att max två checkar får nyttjas samtidigt per elev/musikskola, vilket tvingar fram en spridning mellan skolorna om eleven vill nyttja alla checkar.

Aktuella checknivåer är följande:

- Ämnescheck 9 465 kr/år
- Ensemble med fler än fyra deltagare 3 325 kr/år
- Körsång 2 080 kr/år

Följande avgiftsnivåer gällde år 2016:

- Kombinationslösning genom sammankopplat enskilt ämne och ensemble för totalt 1 525 kr/termin
- Ämneskurs 1 425 kr/termin
- Kör eller ensemble 410 kr/termin

Kommunen har syskonrabatt vilket innebär avgiftsfritt deltagande från och med barn nummer tre.

4.2.2 Staffanstorps

Även Staffanstorps har kundval inom musikskoleverksamheten som liknar Nackas system i hög grad. I dagsläget har kommunen fem musikskolor, varav en i kommunal regi. Staffanstorps tillåter att verksamheten äger rum i annan kommun, vilket lett till att tre musikskolor även bedriver verksamhet i grannkommunen

Lund. De flesta elever väljer ämneskurs precis som i Nacka. I Staffanstorp är det 1-3 elever som kan delta i respektive ämneskurs.

Nedan checknivåer gäller i dagsläget:

- Enskild ämnesundervisning: 11 000 kr
- Liten grupp: 6 000 kr
- Stor grupp: 3 000 kr

Aktuella terminsavgifter är följande:

- Ämnesundervisning (1-3) 1200 kr/termin
- Gruppundervisning (4-12) 550 kr/termin
- Gruppundervisning (13 och uppåt) 400 kr/termin

Avgiftsstöd kan sökas via socialtjänsten och kommunen tillämpar samma syskonrabatt som Österåker.

4.2.3 Täby

Täby tillämpar också kundval, ett så kallat pengsystem, inom musikskoleverksamheten och har upphandlat anordnarna i likhet med Österåker.

Målgruppen för kundvalet är barn och unga som är 7-20 år och deltagarna ska erbjudas 28 undervisningstillfällen i ämneskurs per år, samt 20 undervisningstillfällen i grupp/ensemble per år. Deltagaren kan maximalt gå en ämneskurs och en ensemble/grupp per år.

Anordnarna får följande ersättningsnivåer per elevplats och år:

- Ämnesundervisning 9 105 kronor (1-4 elever)
- Ensemble 3 394 kronor (minst 5 elever)

Aktuella terminsavgifter är följande:

- Ämneskurs i musik, konst och teater 1700 kronor
- Musikensemble 150 kronor

Täby kulturskola erbjuder även kortkurser (3-5 gånger/termin) med nedan avgifter per termin:

- Konst 600 kronor
- Teater 500 kronor
- Musik 500 kronor

Täby kommun tillämpar varken syskonrabatter eller reducering av avgiften utifrån hushållets inkomst.

4.3 Den nationella utredningen musik- och kulturskola

Under våren 2015 tillsatte regeringen en utredning, under ledning av professor Monica Lindgren, med uppdrag att ta fram en nationell strategi för den kommunala musik- och kulturskolan. Utredningens förslag presenteras i betänkandet ”En inkluderande kulturskola på egen grund”(SOU 2016:69). Utredningens bedömning är att det vore mest verkningsfullt att införa en kulturskolelag för att tydliggöra kulturskolans nationella intresse, men av

ekonomiska skäl väljer utredaren att avvakta med ett lagförslag. I stället föreslås nationella mål som ska vara vägledande för den kommunala kulturskolan.

Utredningen föreslår följande mål:

En kommunal kulturskola ska

- ge barn och unga möjlighet att lära, utöva och uppleva konstuttryck i första hand i grupp,
- bedrivs på barns och ungas fria tid,
- präglas av hög kvalitet och en konstnärlig och genremässig bredd med verksamhet inom tre eller flera konstuttryck,
- tillämpa en pedagogik som utgår från barnets egna erfarenheter och intressen,
- ge barn och unga goda förutsättningar att ha inflytande på verksamhetens utformning och innehåll,
- ha en hög andel pedagogiskt och konstnärligt utbildad personal,
- verka i för verksamheten anpassade lokaler med ändamålsenlig utrustning,
- aktivt verka för att kommunens barn och unga har kännedom om kulturskolan och ges likvärdig möjlighet att delta i dess verksamhet, och
- arbeta i bred samverkan och bedriva en utåtriktad verksamhet gentemot det övriga samhället

Utredningen föreslår vidare att ett nationellt kulturskolecentrum inrättas med ansvar för bland annat nationell uppföljning och statistik. Detta centrum ska även ge stöd gällande kulturskolornas behov av kunskapsutveckling, erfarenhetsutbyte, samverkan och uppföljning. Utredningen föreslår att kulturskolecentrumet ska fördela ett utvecklingsbidrag till kulturskoleverksamhet. Inom följande tre huvudområden bedöms utvecklingsbehoven vara som störst:

- Breddning av konstområden
- Inkludering och tillgänglighet
- Pedagogisk utveckling

Inom ovan områden ska insatser som ökar deltagandet av barn och unga med intellektuella eller fysiska funktionsnedsättningar prioriteras.

4.3.1 Omvärldstendenser och perspektiv på kulturskolan

I detta avsnitt presenteras ett antal perspektiv och kulturella tendenser, utifrån ett bredare samhällsperspektiv, som den nationella utredningen anser har inflytande på kulturskolan.

Trängsel av kulturuttryck

Globaliseringen och mångkulturen har skapat ett gynnsamt klimat för gränsöverskridanden och hybrider inom kulturverksamheter. Genrer och konstuttryck blandas och blir något nytt med rötter i det etablerade. Samtidigt har kulturintresset blivit individualiserat och många vill uttrycka sig själva, visa sin särart och associeras med de ungdomsgrupper som förstärker ens livsstil. Den digitala kulturen kan både bidra till att öka trängseln, men även upplösa den genom att genregränser försvinner. Barn och unga är trendkänsliga och är ofta

först att ta till sig det nya. Förmodligen blir det ännu större kulturell trängsel framöver med befintliga kulturformer, ett allt mer nischat utbud, individuella intressen, mainstreamkultur och smala kulturformer.

Digitala medier

Två sammanlänkade trender som i hög grad påverkar kulturskolan är digitaliseringen och det visuella samhället. Barn och ungdomar är skickliga användare av digitala medier och tar ofta del av kulturutbudet via dessa kanaler. Det källkritiska perspektivet blir därför en allt viktigare fråga. Begreppet ”proccumenter” har uppstått för att beskriva de som både producerar och konsumerar kultur. Tekniken har skapat möjligheter för barn i alla åldrar att producera, sprida och konsumera verk i en mängd genrer till låga kostnader. Det har skapat nya arenor utan vuxnas insyn och urval. Lokala och globala mötesplatser skapas av barn och unga. Detta har dock inte lett till ett minskat behov av kultur i fysisk form. Enligt myndigheten för kulturanalys verkar digitaliseringen ha medfört att många människor värderar det unika och fysiska kulturarrangemanget högre i dag än tidigare, och att vara del av en stor publik är en central del av upplevelsen.¹

Filterbubblor

Våra kulturvanor kommer också att påverkas av så kallade filterbubblor. Begreppet filterbubblor är en beskrivning av människor som omger sig av den information och det kulturutbud som de redan känner till och uppskattar mest. Det stora flödet av utbud och information driver fram en filtrering som kan leda till ökade klyftor.

Kultur som faktor för tillväxt inom andra områden

Synen på konst och kultur ur ett samhällsperspektiv har förändrats allt mer och blivit en tillväxtfaktor, dels av egen kraft men också i samverkan med andra samhällsområden. Utvecklingen hänger ihop med den framväxande kulturella och kreativa näringen inom tjänstesektorn. ”Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer” är också en av de åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande som EU bedömer är grundläggande för alla i ett kunskapsbaserat samhälle. Denna förändrade syn på konst och kultur får även effekter för hur vi ser på kulturskolan och vad den bidrar med i ett vidare perspektiv.

Kulturen som samhällelig drivkraft

Det finns kulturekonomer som menar att samhället är i en övergångsfas där kulturen identifierats som en motor för en positiv samhällsutveckling. Genom teknikutvecklingen har kulturen blivit en så viktig del av människors vardag att den snarast bör ses som ”en grundläggande dynamisk bas bland annat för välfärd, social sammanhållning, hållbar utveckling och entreprenörskap.” (SOU 2016:69)

Samhällsperspektivet

Kulturskolan påverkas av kulturella tendenser som beskrivits ovan, men även av politiska och ekonomiska förutsättningar. Kommunerna beräknas få kraftigt

¹ Myndigheten för kulturanalys, Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys (2015).

höjda kostnader för bland annat grundskolan, men demografiska och kulturella förhållanden spelar också en viktig roll för utvecklingen. Den nationella utredningen har identifierat följande spänningsfält gällande kulturskoleverksamhet:

- Kulturskolan som en nationellt enhetlig verksamhet eller som en profilerad verksamhet
- Statlig eller kommunal styrning
- Dåtida eller samtida musikaliskt kulturarv
- Kultur som medel eller mål
- Kulturskolan i förhållande till andra aktörer på området.

Dåtida eller samtida musikaliskt kulturarv

Den västerländska konstmusiken har en särställning som kulturarv inom såväl kulturskolan som samhället i övrigt. Utredningen pekar på betydelsen av att bevara och förvalta landets musikaliska arv, inte minst för att bevara mångfalden. Samtidigt pekar utredningen på vikten av ett samtida, mångkulturellt och individualiserat musikaliskt kulturarv, baserat på lokala förutsättningar och mindre grupperns gemensamma identiteter.

Barns och ungdomars perspektiv

Kulturskolan har en förväntan från olika institutioner och aktörer att bidra med tidig skolning av musiker inom särskilda instrumentgrupper. Verksamheten förväntas vara en motvikt till barn och ungas vardagliga kulturutbud. Detta speglar inte den efterfrågan som de flesta barn och ungdomar har idag, vilket leder till vissa svårigheter, exempelvis gällande lärarnas kompetens och verksamhetens flexibilitet. Kultur är identitetsskapande och därför är det viktigt att kulturskolan kan erbjuda verksamhet som barn och unga uppfattar som aktuell och angelägen för dem i deras vardag.

Den nationella utredningens bedömning är att; ”Kulturskolans legitimitet grundas på att den erbjuder en verksamhet som vilar på barns och ungas intresse för konst och kultur. En ambition om att bemöta varje barn utifrån dess specifika förutsättningar bör vara en grundval för den kommunala kulturskoleverksamheten.” (SOU 2016:69). Detta pekas ut som utgångspunkten för en inkluderande kulturskola. Geografisk närhet, lokal närvaro samt god kommunikation med föräldrar och barn i deras vardag är ytterligare aspekter som utredningen menar är viktiga för att uppnå en inkluderande kulturskola för alla.

4.3.2 Konstområden, metoder och förutsättningar

Inom den nationella utredningen framgår att instrumentalundervisning som enskilt ämne är vanligast, och att stränginstrument dominerar (en dryg fjärdedel). Därefter kommer tangentinstrument (en femtedel). Teater/drama och dans är också väl etablerade ämnen, men betydligt mindre i omfattning (sex av tio kulturskolor erbjuder det). Bild och form, media samt digitalt skapande erbjuds endast i en tredjedel av landets kulturskolor. Nyare uttryck som berättande och skrivande samt slöjd och hantverk erbjuds i liten grad. Cirkus finns i 22 kommuner och är ett ganska nytt konstområde inom kulturskolan. Utvecklingen har gått långsamt. Det är mer än 20 år sedan som flera kulturskolor började erbjuda många av ovan ämnen.

I flera kommuner har utbudet anpassats efter efterfrågan från lokala minoriteter, exempelvis undervisning på instrument från Västafrika, Mellanöstern och Latinamerika samt undervisning i jojk. Många kommuner erbjuder möjlighet till fördjupning genom avancerade program inom olika konstuttryck. Oftast omfattar denna möjlighet äldre barn.

4.3.3 Metoder

En tredjedel av kulturskolorna använder sig av särskilda pedagogiska metoder i begränsad omfattning. Den dominerande är Suzukimetoden, men allt fler arbetar med kör- och orkesterskolan El Sistema. Det förekommer även öppen kulturskoleundervisning som är avgiftsfri och inte kräver någon föransökan eller långsiktigt engagemang. Denna verksamhet genomförs i vissa fall i anslutning till exempelvis fritidshem och fritidsgårdar för att nå nya grupper.

I stadsdelen Angered i Göteborgs kommun finns en mobil kulturskola i form av en ombyggd lastbil som inrymmer en scen, olika typer av material och instrument. Många kulturskolor använder sig av digitala plattformar. Enligt den enkät som utredningen gjort med landets kulturskolechefer erbjuds digitalt skapande vid 40 procent av kulturskolorna.

4.3.4 Förutsättningar

De flesta kulturskolor har verksamhet både i egna lokaler och i förskolor samt skolor. ”I en enkät genomförd av utredningen med föreningen *Riksförbundet unga musikanter* (RUM) lyfter deltagare från kulturskolan fram ändamålsenliga lokaler som en viktig faktor för en fungerande kulturskola. De understryker även vikten av kulturskolan som en mötesplats där man kan träffa likasinnade.” (SOU 2016:69) Flera kommuner har samlat kulturskoleverksamheten i anpassade lokaler tillsammans med annan kultur- och fritidsverksamhet, som exempelvis Ungdomens Hus, N3, i Trollhättan.

Flera studier lyfter fram att ungas kulturvanor påverkas av familjens socioekonomiska förutsättningar. ”I *Fokus 14* skriver Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor att högstadieungdomar från socioekonomiskt utsatta områden deltar i lägre utsträckning, framför allt i föreningar och kulturskolan. Dessa ungdomar besöker hellre en fritidsgård eller ett bibliotek.” Forskarna menar att förklaringen ligger i att de öppna verksamheterna kostar lite eller är gratis, att dessa ungdomar i större utsträckning är vana vid att gå till fritidsgården eller biblioteket med sina kompisar och att de inte är vana att planera sin fritid långsiktigt, som en hel termin i taget.” (SOU 2016:69)

Utredningen har inte kunnat se att det finns något entydigt samband mellan avgiftsnivå och andelen barn och unga som deltar i kulturskolan. Däremot ser utredningen att avgiftsfrihet är en viktig förutsättning för deltagande när det gäller barn och unga i familjer med försörjningsstöd. Utredningens slutsats är att terminsavgifterna är ett av flera hinder för deltagande.

Barn och ungdomar med funktionsvariationer är generellt mindre aktiva på sin fritid. Deras aktiviteter förutsätter ofta större engagemang från föräldrarna.

Hälften av kulturskolecheferna uppger att de erbjuder verksamhet för barn och unga med behov av särskilt stöd. Potentialen att utveckla denna verksamhet är stor, men det krävs kompetensutveckling. ”Två specialiserade kulturskoleverksamheter för barn och unga med fysiska eller intellektuella funktionsnedsättningar är Kullagret i Örebro och Kulturskolans resurscenter i Stockholm. Där har en gedigen kunskap byggts upp om hur kulturskolan kan utveckla sin verksamhet med hjälp av anpassade arbetssätt utifrån barnets behov.” (SOU 2016:69)

4.4 Kort internationell utblick

De nordiska länderna har en särställning i Europa vad gäller offentligt subventionerad musik- och kulturskoleverksamhet som är öppen för alla barn och ungdomar. Få länder har så låga deltagaravgifter som i Sverige, vilka är lägst i Norden. I Danmark, Norge och Island är musikskoleverksamheten lagstadgad för kommunerna. Den trend som Kulturskolerådets generalsekreterare tycker sig se vad gäller kulturskoleverksamhet i Europa är:

- uppsökande arbete (en mer proaktiv roll)
- ett bredare ungdomspolitiskt uppdrag och förväntning (mindre konstfokus)
- konstöverskridande verksamhet (inte bara musik)
- samspel med andra aktörer (förväntningar på samverkan)
- bredd och spets (förväntningar på att man ska ha strategier för det, talangutveckling)

Den europeiska paraplyorganisationen för musik- och kulturskolor, European Music School Union har 27 medlemsländer inklusive de nordiska länderna. I sjutton av de länder som ingår i EMU är musik- och kulturskolan lagstiftad i någon form. Utanför Europa, framför allt i Nordamerika och Afrika finns Community Music- and Arts centers/schools som har likheter med de svenska musik- och kulturskolorna och många europeiska kulturskolor. Syftet är att konstnärliga och kulturella aktiviteter bör vara tillgängliga för alla, oavsett socioekonomiska förutsättningar. El Sistema i Venezuela är ytterligare ett exempel, vilket har anammats i flera länder, bland annat Sverige. (SOU 2016:69)

5 Vad säger nackaborna?

5.1 Marknadsundersökning

Under sommaren 2016 genomförde Nacka kommun en marknadsundersökning gällande musik- och kulturskoleverksamhet i Nacka². Målgruppen för undersökningen var barn och ungdomar från 6-17 år i Nacka kommun. Undersökningen genomfördes genom telefonintervjuer med föräldrar till barn under 15 år och med ungdomar (15-17 år). Totalt genomfördes 673 intervjuer,

² Enkätfabriken fick uppdraget att genomföra undersökningen

med god representativitet gällande ålder, kön och geografisk spridning i kommunen.

5.1.1 Efterfrågan och hinder

De flesta (62 procent) av de svarande uppgav att de inte deltar i någon kulturaktivitet i Nacka. De angav framför allt följande skäl:

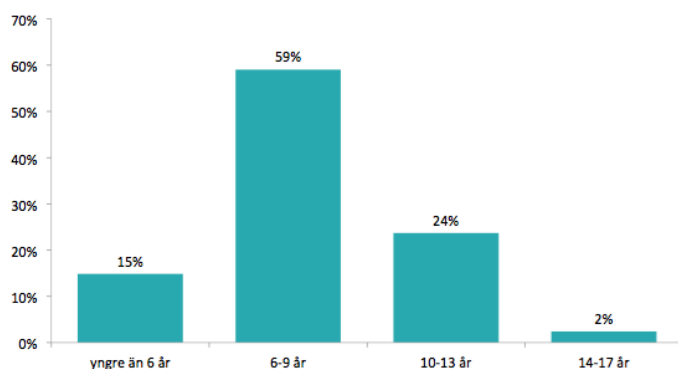
- Bristande intresse
- Tidsbrist
- Okunskap om utbud och hur man kan delta

En relativt stor andel, (42 procent av de som inte deltar i någon kulturaktivitet), svarade ja på frågan om de skulle delta i kulturskoleverksamheten om det var kostnadsfritt. Men när samma grupp fick frågan om vad som var främsta skälet till varför de inte deltar i verksamheten, var det enbart två procent som angav kostnaderna som huvudskäl. De flesta som uppgav att de inte deltar i verksamheten var mellan 15 - 17 år.

Av de som svarade att de deltar i kulturskoleverksamhet (38 procent) uppgav de flesta att de går i verksamhet som äger rum i Nacka. De som inte gör det svarade att det beror på att de är nyinflyttade eller går i grundskola i annan kommun. Endast ett fåtal har valt kulturskoleverksamhet i annan kommun på grund av att utbudet passar bättre där, och då är det Stockholm man åker till (9 procent). De flesta som redan deltar i kulturskoleverksamhet anser att utbudet är bra i Nacka och matchar efterfrågan väl. Den vanligaste aktiviteten man deltar i är musik (62 procent) och därefter dans (27 procent). I figur fem nedan redovisas vid vilken ålder de svarande började med sin kulturaktivitet.

Figur 5.

Vid vilken ålder började du/ditt barn på aktiviteten?

Av de som svarade att de/deras barn redan deltar i någon kulturaktivitet uppger 83 procent att de tror att de kommer att fortsätta med aktiviteten de närmaste två åren. Vidare tror 28 procent att de/deras barn hade velat delta i någon annan kulturaktivitet om det hade varit möjligt. Vanliga orsaker till att man inte tror att barnen vill fortsätta med aktuell aktivitet är att den är för tråkig, barnslig eller att

tiden inte räcker till och att man prioriterar annat. På frågan om vad man tror att barnet skulle vilja göra istället, svarar störst andel dans och musik.

Av de som svarade att de/deras barn inte deltar i någon kulturaktivitet uppgav 41 procent att de tror att de kommer att vilja börja med någon kulturaktivitet under det närmaste året. Av dessa svarade 37 procent att de/deras barn skulle vilja börja spela ett musikinstrument, och 21 procent svarade dans.

Intresset gällande kulturaktiviteter på skolloven undersöktes också. Resultatet visar att 67 procent av de som redan är aktiva inom någon kulturaktivitet är intresserade av att dessa även erbjuds på skollov. Intresset var störst hos föräldrar till barn från 6-8 år. Intresset minskar med barnens ålder. Andelen intresserade är något större bland de som inte är kulturaktiva. Totalt 72 procent svarade att de är intresserade av kulturaktiviteter på skolloven och intresset var ungefär lika stort inom målgruppen 6-14 år.

Totalt 31 procent av de tillfrågade anser att det saknas kulturaktiviteter i Nacka. Många uppgav att de önskar fler aktiviteter inom kreativt skapande som exempelvis:

- Hantverk
- Keramik
- Bild och konst
- Musikrelaterade aktiviteter som; musikproduktion, körer, instrument för fler åldersgrupper.
- Fler danskurser och ett större utbud av dansstilar.

6 Dialog och förankringsprocess

En enkätundersökning har genomförts bland samtliga anordnare för utvärdering av nuvarande verksamhet, samt insamling av synpunkter gällande risker och möjligheter med ett utökat kundval. Enkäten följdes upp genom enskilda intervjuer med respektive anordnare. Utredningen har samarbetat med en referensgrupp bestående av musik- och kulturkursanordnare i Nacka kommun, samt en extern kulturkursanordnare som gett ett ”utifrånperspektiv”. Under utredningens gång har olika idéer och förslag till utveckling bollats med referensgruppen, vilket varit mycket värdefullt och givande.

En risk- och konsekvensanalys har genomförts gemensamt med kulturkursanordnarna gällande konsekvenser av att införa kundval för kulturkursverksamheten enligt samma villkor som nuvarande kundval musik. Utöver ovan genomfördes en workshop med alla musik och kulturkursanordnare gällande nya checktyper och modeller som fångar dagens totala kulturskoleverksamhet och samtidigt bidrar till större flexibilitet, mångfald och ökad inkludering av nya målgrupper.

Kommunens Advisory Board, som består av ungdomar och fungerar som en fokusgrupp i olika frågor, fick i uppdrag att ge förslag till prioriterade utvecklingsområden ur ett ungdomsperspektiv gällande utökat kundval kulturskoleverksamhet. Advisory Board genomförde även en workshop med representanter från fritidsgårdarnas ungdomsråd, gällande utveckling av kulturskoleverksamhet. Resultatet av ovan dialogprocess har i hög grad tagits tillvara i det prioriterade förslaget till utveckling som presenteras längre fram i denna rapport. Flera förslag gällande kommunikation och marknadsföring kommer också att tillvaratas i kommunens kommunikationsarbete framöver.

7 Analys och rekommendationer

Nacka erbjuder i dagsläget en uppskattad musik- och kulturskoleverksamhet, men i likhet med riket i övrigt finns behov av utveckling inom en rad angelägna områden. Trots ett högt deltagande inom framför allt musikskoleområdet i Nacka, är det över 60 procent inom målgruppen 6-17 år som inte deltar i någon kulturskoleverksamhet. Det råder stora skillnader gällande upplägget av musik- respektive kulturskoleverksamheten i kommunen, vilket försvårar samverkan, utveckling av nya ämnen och korsbefruktningar mellan ämnesinriktningar. Framför allt innebär upplägget en kommunal centralstyrning av utbudet till stor fördel för musikämnet, vilket visserligen verkar överensstämma med medborgarnas efterfrågan, men denna efterfrågan kan även vara en följd av dagens generösa och lättillgängliga musikutbud. Detta gäller inte minst avgifterna som generellt sett är avsevärt lägre inom musikskoleverksamheten i jämförelse med övriga ämnesinriktningar. Anledningen till dessa skillnader är att kommunfullmäktige fattat beslut om vilka elevavgifter som ska gälla inom musikskoleverksamheten.

De höga avgifterna inom merparten av kulturskoleverksamheten bidrar sannolikt till att många barn och ungdomar inte kan delta, även om de skulle vilja. Det begränsade antalet platser och det reglerade utbudet skapar en viss cementering av verksamheten. Det finns inga incitament för nyetablering och utveckling av kulturskoleverksamhet i kommunen, och musikskoleverksamheten har till viss del stannat upp i sin utveckling. Det har kort sagt blivit dags för nästa steg i Nackas utveckling av barns och ungdomars möjligheter till eget skapande i organiserad form.

7.1 Ökad inkludering

Mot bakgrund av dagens deltagande och utbud inom musik- och kulturskoleverksamheten i Nacka bör kommande utveckling framför allt skapa goda förutsättningar för en ökad inkludering av nya målgrupper, vilket presenteras ytterligare nedan.

7.1.1 Barn och ungdomar med funktionsvariationer

Systemet bör resultera i en ökad mångfald av anpassade kulturaktiviteter för barn och ungdomar med funktionsvariationer som förutsätter särskilt stöd för att ett

deltagande ska vara möjligt. I dagsläget är det anpassade utbudet för dessa barn och ungdomar mycket marginellt, samtidigt som efterfrågan är stor gällande kulturaktiviteter för dessa målgrupper. De flesta kursplatser som finns, (cirka trettio), är inom ramen för dagens kulturkursavtal. Svårigheten med ett kundvalssystem baserat på checkar är att den ekonomiska ersättningen är retroaktiv, vilket innebär att den når anordnaren först när deltagaren är på plats. Samtidigt förutsätter anpassade verksamheter för funktionsvarierade en långsiktig uppbyggnadsprocess med pedagoger som har specialistkompetens, extra bemanning samt specialanpassade lokaler och utrustning. Dessutom krävs riktade, utökade kommunikationsinsatser. Sammantaget innebär ovan ett extra ekonomiskt risktagande som få anordnare är beredda att ta.

Målgruppen är dessutom i hög grad okänd, då det inte finns någon officiell statistik över hur många individer det rör sig om. Nuvarande kundval musik har inte resulterat i ett varierat utbud för dessa målgrupper. Kravet om att deltagarna ska vara inskrivna i särskola för att generera extra musikcheckar är för högt ställt. Många som inte går i särskola kan också vara i behov av ovan beskrivna extra resurser för att kunna delta i aktiviteter. Det behövs sannolikt alternativa finansieringsformer och uppdrag från kommunen för att stimulera och motivera anordnare att skapa attraktiva erbjudanden för funktionsvarierade barn och ungdomar.

7.1.2 Barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer

Det har visat sig svårt att få fler barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer att delta i den avgiftsbelagda musik- och kulturskoleverksamheten. Anledningarna är många, vilket framgår av omvärldsbevakningen i denna rapport. Nacka kommun har i jämförelse med andra kommuner ett förhållandevis statiskt avgiftssystem. Generellt sett är avgifterna inom kulturkursverksamheten väldigt höga i jämförelse med musikskoleverksamheten. Kommande utveckling bör resultera i ett system med mer likvärdiga förutsättningar för deltagande. Det bör inkludera differentierade avgifter beroende på upplägg samt rabattsystem, liksom möjligheten till utökad avgiftsbefrielse.

Hela kundvalet bör stimulera till alternativa upplägg utöver terminsundervisning oavsett ämnesinriktning. Det är därför viktigt att inte tappa goda erfarenheter och väl fungerande upplägg inom dagens kulturkursverksamhet i kommunen, exempelvis viss avgiftsfrihet, öppna klasser/drop-in, lovverksamhet och möjligheten till flexibilitet. Öppna klasser/drop-in inom dagens kulturkursverksamhet innebär att deltagarna inte är låsta till undervisning på en särskild tid, utan kan välja mellan flera alternativa tider inom ramen för samma kurs.

Det bör även skapas förutsättningar som stimulerar till uppsökande och mobil verksamhet för att attrahera och inkludera ovan målgrupper, inte minst föräldrar och vuxna i barnens närhet. Kommunikation i samverkan med grundskolorna är efterfrågat av medborgarna och bör utvecklas ytterligare.

7.1.3 Attrahera tonåringar och pojkar

Ytterligare prioriterade grupper att attrahera är tonåringar och pojkar för att bryta normer och uppnå ökad jämställdhet. Alla ska ges goda möjligheter att utveckla sin fulla potential och kreativa förmågor, vilket inte är minst viktigt för tonåringar som är extra identitetssökande. Utvecklingen av kundvalet bör innehålla särskilda ”morötter” för att stimulera kulturskoleverksamhet som lockar dessa svår fångade målgrupper. Detta är inte minst viktigt att ta hänsyn till i kommande kommunikations- och marknadsföringsinsatser. Utredningen visar tydligt att tonåringar i Nacka har låg kännedom om möjligheterna att delta i eget kulturskapande. Få deltagare inom målgruppen har svårt att generera fler likasinnade, mun mot mun metoden sker endast i begränsad omfattning.

Ett mer varierat och aktuellt utbud, moderna metoder, samt större flexibilitet vad gäller tider och upplägg, kan sannolikt bidra till att fler attraheras att delta. Dessutom behövs fler förebilder bland personal och deltagare som ovan målgrupper kan identifiera sig med inom verksamheten. Anpassade lokaler som även kan fungera som mötesplatser för ungdomar som gillar kreativitet och eget skapande, kan också bidra till ökat intresse och inkludering av dessa grupper.

7.2 Underlätta valfrihet och mångfald

Kommande system bör utformas så att det uppstår en högre grad av valfrihet mellan ämnesinriktningar och kursaktiviteter. Anordnare och medborgare ska inte behöva anpassa sig efter ett centralstyrt och tudelat system som delvis är fallet i dag. Det bör även finnas goda förutsättningar för såväl bredd- som spetsverksamhet. Nacka kan i dagsläget inte erbjuda några avancerade program för de deltagare som vill utvecklas extra, och/eller gå vidare och förbereda sig för högre utbildningar. Det hämmar barns och ungdomars möjlighet att utvecklas maximalt i Nacka.

Det bör skapas likvärdiga ersättningsnivåer för likvärdiga prestationer oavsett ämnesinriktning och hela utbudet bör finnas presenterat på ett överskådligt sätt i samma bokningssystem så att medborgarna lätt kan jämföra och få en överblick av utbudet. Det bör även införas likvärdiga deltagaravgifter för likvärdiga erbjudanden. Systemet bör innehålla incitament/stöd som stimulerar till utveckling, nytänkande och samverkan. Samtidigt bör förslag läggas fram som främjar utveckling och bevarande av kulturarvet.

Den individuella ämnesundervisningen som bedrivs i grupper om 1-4 deltagare inom musikämnet är uppskattat och efterfrågat av medborgarna. Därför bör det bevaras, men det bör avregleras till att omfatta valfritt musikämne, och inte som i dag styras till två olika ämnen. Detta skapar förutsättningar för anordnarna att erbjuda avancerade kursprogram, vilket saknas i Nacka i dag. Samtidigt bör

deltagandet i ensemblespel uppmuntras och stimuleras, då det har stor betydelse för deltagarnas utveckling.

7.2.1 Ämnesinriktningar

Den nationella utredaren har lagt fram förslag som innebär att anordnaren måste erbjuda minst tre olika ämnesinriktningar/konstformer för att kallas kulturskola. För Nackas del skulle ett sådant krav innebära stora förändringar för alla musikskolor och flera kulturskoleanordnare. I dagsläget är det svårt att motivera ett sådant krav i Nackas utredning om utökat kundval. Ur ett medborgarperspektiv är det sannolikt viktigare att respektive verksamhet håller högsta möjliga kvalitet, och att det totalt sett finns goda möjligheter att delta i gränsöverskridande verksamhet samt uttrycka sig inom en mångfald av kulturämnen. Ett utvecklat kundvalssystem bör dock ställa krav på minst tre ämnen (som exempelvis keramik, akvarellmålning, skulptur), till skillnad mot olika ämnesinriktningar (som exempelvis teater, musik, dans). Detta för att skapa goda förutsättningar för positiva synergier genom samverkan mellan ämnen och ökade möjligheter för deltagarna att upptäcka nya ämnen. Anordnare som inte erbjuder flera ämnesinriktningar bör dock uppmuntras att samverka med anordnare som kan komplettera den egna verksamheten och bidra till att barn och ungdomar ges möjlighet att upptäcka nya konstområden samt genomföra samproduktioner som innehåller flera konstuttryck.

7.3 Administrativt system

Erfarenheten av dagens administrativa system Nacka24 musik visar att det finns behov av att förtydliga anordnarnas ansvar för en tillräckligt hög kompetensnivå hos de som ska arbeta i det gemensamma systemet. Den manuella felhanteringen hos kommunen är i nuläget orimligt stor bland annat till följd av brister i anordnares handläggning. En tydlig överenskommelse och samsyn gällande regler och ansvarsfördelning mellan kommunen och anordnarna är nödvändig att utveckla snarast möjligt. Det finns även behov av bättre och mer regelbundna internutbildningar gällande Nacka24 musik, samt tydliga lathundar gällande det administrativa systemet. Alla parter behöver ta ett större ansvar för att systemet ska fungera optimalt enligt gällande regler.

Förslaget till utökat kundval bör vara enhetligt och omfatta alla kulturskoleanordnare oavsett ämnesinriktningar. Det innebär att hela verksamheten bör ingå i samma administrativa system. Kommunikation och utformning av startsidan i systemet behöver en grundläggande översyn för ökad tillgänglighet och attraktivitet, vilket bland annat innefattar information på flera språk. Kurskatalogen i systemet ska vara tydlig och lättöverskådlig så att medborgarna får en korrekt och grundläggande information om utbudet för att kunna jämföra och hitta önskad aktivitet.

8 Utökat kundval

Mot bakgrund av ovan beskrivningar, analys och rekommendationer föreslås att nuvarande kundval musikskola utökas till att omfatta alla typer av kulturskoleämnen i ett enhetligt och likvärdigt system för medborgarna och anordnarna. Denna reform skulle innebära ett viktigt steg framåt gällande ökad inkludering av fler deltagare och ökad konkurrensneutralitet för anordnarna. Det övergripande samlingsnamnet för kundvalet bör vara - Kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka. Kundvalet föreslås gälla för barn och ungdomar som är från 7-19 år och folkbokförda i Nacka.

8.1 Prioriterat förslag

Varje barn bör få rätt att använda maximalt fyra checkar samtidigt per år, varav maximalt två kan vara enskild ämnesundervisning inom valfritt musikämne, till skillnad mot dagens system som ställer krav på att det måste vara två olika musikämnen. Denna modifiering av systemet medför att flexibiliteten ökar och att det blir möjligt att erbjuda avancerade program och fördjupning inom alla kulturskoleämnen. Checken för enskild ämnesundervisning musik är den dyraste och föreslås därför inte utökas till fler än två per elev. För övrigt föreslås gällande ersättningsnivåer för gruppcheckar inom nuvarande kundval musik kvarstå men utökas till att även omfatta alla övriga kulturskoleämnen. Dagens elevavgifter inom kundval musikskola föreslås vara oförändrade och gälla för alla typer av kulturskoleämnen inom ett utökat kundval.

För att bevara och utveckla dagens uppskattade lovverksamhet samt öppna klasser/drop-in, som finns inom dagens kulturkursverksamhet, föreslås att kommunen inrättar en lovcheck à 10 timmar för barn från 11-19 år, och en drop-in check för ungdomar från 13-19 år. Dessa checkar förväntas även bidra till en utveckling inom musikskoleverksamheten som i dagsläget enbart drivs som terminskurser. Lovverksamhet och drop-in/öppna klasser attraherar tonåringar och förmodas leda till att fler inom denna målgrupp vill prova olika former av eget skapande då det inte förutsätter ett långsiktigt åtagande på fasta tider.

En del kulturkurser ställer högre krav på specialanpassade lokaler och utrustning än övriga kulturkurser, exempelvis cirkus. För att inte förlora dagens kulturkurser som bedrivs i specialanpassade lokaler med avancerad utrustning, samt för att uppmuntra en framtida kvalitetshöjning av de fysiska förutsättningarna för verksamheten, föreslås en check med lokaltillägg. Lokaltillägget får inte överstiga den faktiska kostnaden för årshyran. För att anordnaren ska vara berättigad till detta lokaltillägg ska nedan kriterier uppfyllas.

Lokalerna ska:

- Vara belägna i Nacka.
- Vara specialanpassade och välutrustade med nödvändig utrustning för den typ av kulturskoleundervisning som ska bedrivas där.
- Vara tillgänglighetsanpassade för funktionsvarierade personer.

- Vara klassade som verksamhetslokal och uppfylla gällande lagar och förordningar.

Utöver ovan ska anordnaren inkomma med en avsiktsförklaring eller hyresavtal på heltid, gällande lokaler för kulturskoleundervisning i Nacka, samt en försäkran om att lokalerna inte finansieras på annat sätt från Nacka kommun. Ovan förslag till lokaltillägg är en förutsättning för att säkerställa en bred mångfald av kulturskoleaktiviteter i Nacka. Musikverksamhet kan bedrivas i enklare lokaler som exempelvis klassrum i grundskolor, vilket inte möjligt för många övriga kulturskoleämnen. Ett alternativ till check med lokaltillägg är att utveckla någon annan form av anläggningsstöd genom bidrag.

I figur sex nedan presenteras utredningens prioriterade förslag till checktyper, checknivåer och deltagaravgifter inom ramen för ett utökat kundval – Kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka.

Figur 6. Prioriterat förslag till checktyper, checknivåer och deltagaravgifter inom ett utökat kundval kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka.

Checkbelopp och avgifter	Kronor per elev/år	Avgift per elev och termin	Kommentar
Ämneskurs musik 1-4 elever	9 258	1 080	Befintlig check, endast musikämnen
Grupp upp till 12 elever	5 270	530	Befintlig check, utökas med kulturkurser
Grupp över 12 elever	2 748	530	Befintlig check, utökas med kulturkurser
Grupp med lokal upp till 12 elever	6 324	530	Ny check
Grupp med lokal över 12 elever	3 162	530	Ny check
Drop-in (13-19 år)	2 400	300	Ny check
Lov (11-19 år) upp till 12 elever	1 500	200	Ny check
Lov (11-19 år) över 12 elever	750	200	Ny check

Föreslagna checkar ska kunna kombineras på valfritt sätt utifrån medborgarnas önskemål och behov enligt ovan beskrivna förslag. Följande förutsättningar, som gäller inom dagens kundval musikskola, ska fortsatt gälla inom ett utökat kundval;

- Momskompensation på sex procent tillkommer för privata utförare.
- Dubbla checkbelopp utbetalas för barn och ungdomar som går i särskola.
- Möjlighet till avgiftsbefrielse. Grunden för avgiftsbefrielse utgår från familjens disponibla inkomst minskat med vissa utgifter enligt socialstyrelsens norm för ekonomiskt bistånd. Ansökan om avgiftsbefrielse görs terminsvis.

8.1.1 Komplementinsatser genom upphandling eller riktat bidrag

Öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet

Inom ramen för Nackas nuvarande kulturkursavtal arrangeras öppen kulturskoleverksamhet som inte ställer krav på någon föransökan och som är avgiftsfri. I dag är det omkring 500 elevplatser, vilka nyttjas av många fler barn och ungdomar eftersom det är elevplatser inom öppna klasser/drop-in som kan nyttjas av flera deltagare/plats. Verksamheten äger i dagsläget främst rum i Fisksätra och lockar många deltagare som annars inte skulle ha möjlighet att delta i kulturkursverksamhet. Musikskolorna inom kundvalet i Nacka har inte lyckats

etablera sig i Fisksätra, och endast ett fåtal elever deltar i kommunens musikskoleverksamhet från denna kommundel. Det finns säkert flera orsaker till det, men i den nationella utredningen framgår det att deltagandet från socioekonomiskt svaga grupper ökar då verksamheten är öppen och avgiftsfri.

Öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet lämpar sig inte att inkludera i ett kundvalssystem, som förutsätter att tjänsten är individuell och att checken kan följa individens personliga val av anordnare. För att kundval ska fungera optimalt bör val av anordnare registreras i ett centralt datasystem så att checkbeloppen kan betalas ut på ett resurseffektivt sätt. Kundval förutsätter även ett ”checkvärde/erbjudande” som anordnaren ska leverera till kunden. Detta värde/erbjudande är svårt att begränsa/definiera och följa upp inom ramen för en helt öppen verksamhet. Mot bakgrund av ovan föreslås därför att kommunen upphandlar en öppen kulturskoleverksamhet etappvis på strategiska platser i kommunen, och att Fisksätra bör ingå i den första etappen. Den öppna kulturskoleverksamheten förväntas även fungera som en inkörsport till den övriga kulturskoleverksamhet som finansieras av kommunen. Den kan med fördel integreras med upphandling av övrig öppen fritidsverksamhet, som exempelvis fritidsgårdar.

Anpassad kulturskoleverksamhet för funktionsvarierade

Dagens musik- och kulturskoleverksamhet har endast resulterat i ett fåtal platser med en målgruppsanpassad verksamhet för barn och unga med svåra funktionsvariationer. I dialogen med anordnarna har det framkommit att denna verksamhet är kostnadsdrivande och kräver ett omfattande förarbete för att nå ut till målgruppen. Få anordnare är beredda att ta den ekonomiska risken. Därför föreslås att en målgruppsanpassad verksamhet för barn och unga med svåra funktionsvariationer upphandlas som komplement till övrig kulturskoleverksamhet inom ramen för kundvalet.

Alternativet till upphandling av ovan komplementverksamhet, är att utlysa särskilda bidrag för ansökningar utifrån särskilda kriterier. Frågan bör utredas ytterligare med syfte att välja den modell som skapar mest resurseffektivitet och långsiktighet för såväl verksamhet som medborgare.

8.2 Genomförandeprocess och ekonomiska överväganden

Nacka bygger stad och det innebär att befolkningen kommer att öka kraftigt. Det leder till att efterfrågan på musik- och kulturskoletjänster sannolikt kommer att öka. I figur sju nedan presenteras aktuell befolkningsprognos inom åldersgruppen 7-19 år fram till år 2020. Den ingår i underlaget för nedan ekonomiska beräkningar för en utökad kundvalsmodell.

Figur 7. Nackas befolkningsprognos inom åldersgruppen 7-19 år.

BEFOLKNINGSSTATISTIK	2016	2017	2018	2019	2020
Ålder 7-19	17 670	18 180	18 760	19 340	19 950
varav ålder 11-19	11 450	11 870	12 430	13 030	13 550
varav ålder 13-19	8 500	8 870	9 310	9 770	10 250

Idag har kommunen totalt 2 955 kulturkursplatser, (inklusive lovkurser och öppen avgiftsfri verksamhet,) inom ramen för gällande avtal.

Att gå från ett fast antal avtalade kulturkurser och införliva dessa i ett utökat kundvalssystem innebär att kommunen förlorar en del av nuvarande kostnads-kontroll. Med utgångspunkt i jämförbar statistik från andra kommuner med kundval samt kulturskolerådets statistik gällande deltagande nationellt, bedöms dock risken för okontrollerad kostnadsökning vara begränsad. För att få fram en indikation på vad ett utökat kundval med alla typer av kulturämnen skulle innebära görs ett antal antaganden som därefter översatts till siffror. Det finns få eller inga registrerade köer till kommunens nuvarande kulturkursverksamhet. När musikskolan i Nacka övergick till kundval ökade antalet deltagare med 20 procent. Antagandet är att det blir motsvarande ökning vid ett utökat kundval som även omfattar kulturkursverksamheten.

Nationellt deltar 31 % av barnen i åldersgruppen 7-19 år i en kulturskoleaktivitet, vilket blir motsvarande procentsats även i Nacka vid en omräkning av antalet musikkurser till det totala antalet barn i kommunen. Då kulturskoleplatserna inte omfattas av kundval nationellt, antas att deltagandet i Nacka kommer att bli cirka 40 procent av kommunens barn inom målgruppen.

Vid jämförelser med Staffanstorps och Österåkers, som har kundval inom musikskoleverksamheten, framgår att oavsett hur många kurser ett barn erbjuds resulterar det genomsnittliga deltagandet ändå i 1,3 checkar per deltagare. I Nacka och Staffanstorp erbjuds barnen två checkar/år, och i Österåker erbjuds åtta checkar/år, dock är snittet för deltagandet i stort sett på samma nivå i dessa kommuner, vilket redovisas i figur åtta nedan. Det är rimligt att utgå ifrån att de flesta som är aktiva inom kulturskoleverksamhet i dag inte hinner med fler aktiviteter på sin fritid under skolterminerna. Det skulle innebära att antalet erbjudna checkar inte spelar någon större roll för det stora flertalet. Däremot har det stor betydelse för de barn och ungdomar som vill satsa helhjärtat på eget skapande och utvecklas maximalt.

Figur 8. Antal tillgängliga checkar och fördelning av elevplatser per deltagare

Musikskole- verksamhet	Max antal kurser per barn	Antal deltagande barn	Antal kurser	Antal kurser per barn
Nacka	2	3 677	4 846	1,32
Staffanstorps	2	698	912	1,31
Österåker	8	1 479	1 978	1,34

Utredningen antar att de 1 756 terminskursplatserna i kulturskolan ökar med 20 %, vilket ger en uppskattning att 40 % av barnen mellan 7-19 år kommer att nyttja kundvalet för musik- och kulturskoleverksamhet. Modellen räknar på antal

platser och inte på antalet barn. För de kulturkurser som ställer särskilt höga krav på lokal och utrustning, föreslås en check med lokal, vilken beräknas utifrån kommunens ersättningsprinciper för lokaltillägg för förskoleverksamhet och fritidshem, checkbeloppet plus ett tillägg om 20 %.

Skulle kommunen besluta att inte anta en check med lokaltillägg föreslås kommunen att anslå medel till ett anläggningsstöd för att bibehålla det utbud och den höga kvaliteten på kulturkurser som finns i Nacka idag och skapa förutsättningar för nya anordnare att etablera sig i kvalitativa lokaler. Baserat på dagens fördelning vad gäller denna sorts verksamhet så är antagandet att 15 % av checkarna kommer att utgå med lokaltillägg.

I figur nio nedan visas kostnader för terminskurser för kommunen och eleverna i en jämförelse mellan dagens och föreslagna modellen inklusive lokaltillägg, beräknat utifrån de 1 756 kursplatser som kommunen har i dag. Differensen visar skillnad mellan dagens modell och musikskolemodell med lokalcheck.

Figur 9. Jämförelse gällande kommunens och elevernas kostnader för terminskurser.

Jämförelse	Kostnad för eleven	Kostnad för kommunen	Intäkt för anordnaren
Dagens modell	4 927 080	4 562 088	9 489 168
Musikskolemodellen	1 861 360	7 392 760	9 254 120
Musikskolemodellen med lokalcheck	1 861 360	7 614 543	9 475 903
Differens	- 3 065 720	3 052 455	- 13 265

Ersättningen till anordnaren är oförändrad men kommunen bär en mycket högre del av kostnaden. Eleverna betalar sammanlagt 1 861 tusen kronor istället för 4 927 tusen kronor, en minskning med 3 066 tusen kronor som istället förs över som en kostnad för kommunen.

8.2.1 Drop-in-kurser och lovverksamhet

Inom dagens kulturkursavtal finns elevplatser som kallas öppna klasser, eller drop-in-klasser. Det innebär att kommunen har avtalat om antal elevplatser, men respektive elevplats kan nyttjas av olika individer, det vill säga att deltagaren kan gå på kursen vid olika tider, istället för att vara bunden till en fast tid. Detta är resultatet av tidigare genomförda kultur- och fritidsvaneundersökningar i kommunen som visat att ungdomar efterfrågar denna flexibilitet.

Antagandet är att 10 % fler barn i åldersgruppen 13-19 år kommer att nyttja en drop-in-check. Checken föreslås gälla för åtta lektioner per termin. Beräknad kostnad illustreras i figur tio nedan.

Figur 10. Beräknad kostnad för införandet av drop-incheckar för ungdomar 13-19 år.

DROP-IN CHECK för barn 13-19 år			
	Avgift för eleven	Checkbelopp	Beräknad total kostnad
8 tillfällen	300	1 200	1 530 000

Idag anordnas lovverksamhet inom kulturkursverksamheten, med knappt 1 000 platser, där 120 platser har en högre avgift för eleven (1 970 respektive 2 900 kronor), cirka 600 platser har en lägre avgift om 500 kronor samt cirka 280 platser är helt gratis för deltagarna. Lovverksamheten kostar kommunen idag totalt 1 029 000 kronor. Lovchecken föreslås erbjudas alla barn och ungdomar mellan 11-19 år. Lovverksamhet finns i begränsad omfattning idag vilket gör det svårt att förutsäga hur utveckling av utbud och efterfrågan kommer att se ut. Om vi gör ett antagande att var fjärde elev aktiv i musik- och kulturkursverksamhet kommer att välja en lovaktivitet samt att ytterligare 5 % av de icke-aktiva kommer att delta, skulle detta innebära en kostnadsökning om 1,2 miljoner kronor. Idag betalar eleven mellan 0-2 900 kronor för lovverksamheten för 5-24 timmars undervisning under ett lov.

Med den föreslagna modellen kommer en lovcheck à tio timmar att kosta eleven 200 kronor, vilket är lägre än de 500 kronor som majoriteten betalar idag. Detta motiveras av att kurserna till stor del förmodas bli kortare än vad de är idag, och att de som idag inte betalar något ska uppleva kostnaden som rimlig. Kommunen kommer att ersätta anordnaren med 1 500 kronor per elev för grupper upp till tolv deltagare och hälften av ersättningen från och med den trettonde deltagaren. I figur elva nedan visas en jämförelse mellan dagens kostnader för lovkurser och simulerad kostnad vid införandet av en lovcheck.

Figur 11. Jämförelser mellan dagens ersättningar för lovkurser och simulering av kostnader vid införande av lovcheck.

LOVCHECK					
Dagens modell		Antal platser	Kostnad kommunen		
Kort kurs 5-15 timmar		761	478 329		
Lång kurs ca 24 timmar		212	550 776		
Totalt		973	1 029 105		
Simulering av kostnad		Antal barn	Avgift för eleven	Checkbelopp	Nettokostnad
Lovcheck á 10 timmar barn 11-19 år		1 718	200	1 500	2 232 750

8.2.2 Öppen verksamhet och riktad verksamhet för funktionsvarierade

8.2.2.1 Öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet

Dagens öppna kulturskoleverksamhet, i vilken många ekonomiskt utsatta barn och ungdomar deltar kostnadsfritt, omfattar omkring 500 elevplatser och kommunen betalar cirka 940 tusenkronor per år för denna verksamhet.

I kombination med ett utökat kundval för kulturskoleverksamheten föreslås upphandling, alternativt utlysning av riktat bidrag, för att kunna behålla och även utveckla denna uppskattade verksamhet som inkluderar barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer. Förslaget är att behålla denna verksamhet på minst ett ställe, och inom två år utöka till fyra ställen. Varje öppen verksamhet föreslås upphandlas till 500 tusen kronor per år.

8.2.2.2 Riktad verksamhet för funktionsvarierade

Inom ramen för dagens kulturkursavtal bedrivs en blygsam verksamhet för barn och ungdomar med funktionsvariationer. Som beskrivits tidigare i denna rapport finns det behov av att utöka verksamheten för de barn och ungdomar som har störst behov av stöd för att kunna delta i verksamheten. Därför föreslås att en målgruppsanpassad verksamhet upphandlas för totalt en miljon kronor årligen. Alternativt kan motsvarande belopp utlysas i ett riktat kulturbidrag för denna typ av verksamhet.

8.2.2.3 Genomförandeprocess och ekonomisk prognos

Eftersom det finns viss osäkerhet gällande hur medborgarna kommer att stimuleras och välja utifrån ovan kundvalsmodell, samt att vi idag inte vet vilka aktörer som kommer att ansöka om auktorisation och etablera sig i kommunen föreslås att genomförandet av ovan beskriven modell genomförs i tre steg beroende på utfall. Nedan presenteras dessa steg och de antaganden som ligger till grund för den ekonomiska prognosen vid införandet av respektive steg.

Införande steg 1:

- Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max två kan vara ämneskurs inom musikundervisning.
- Cirka 40 % av målgruppen anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar
- Check med lokal utgång för 15 % av checkarna.
- Drop-in-check för barn mellan 13-19 år, leder till cirka 10 % ökat deltagande i den åldersgruppen.
- Upphandling av en målgruppsanpassad och riktad verksamhet för funktionsvarierade, eller utlysning av projektmedel för denna verksamhet.
- Upphandling av öppen verksamhet och lovverksamhet i samma omfattning som idag.

Införande steg 2:

Efter ett år kan satsningen stegvis öka, beroende på hur stor kostnadsökningen blivit, först med upphandlad öppen kulturskoleverksamhet på ytterligare ett ställe samt införandet av en lovcheck à 10 timmar.

Införande steg 3:

Upphandla ytterligare en öppen kulturskoleverksamhet beroende på hur stor kostnadsökningen blivit inom kundvalet.

Den ekonomiska prognosen för ovan föreslagen utvecklingsprocess presenteras i form av förväntade kostnadsökningar i figur tolv nedan.

Figur 12. Ekonomisk prognos för genomförandet av prioriterat förslag till utökad kundvalsmodell för kulturskoleverksamhet på fritiden inklusive komplementinsatser.

Prioriterat förslag - ökade kostnader			
(tusen kronor)	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Checkar	7 450		
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	823		
Öppen verksamhet	507	500	500
Lovkurser	-	1 200	
Total kostnad inklusive lovkurser	8 780	1 700	500

Den totala kostnadsökningen om alla tre steg når de nivåer som presenteras ovan, uppgår till 11 miljoner kronor. I denna beräkning ingår inte kostnadsökningar relaterat till befolkningsökningen.

8.3 Implementering

Införandet av utredningens prioriterade förslag till utökad kundvalsmodell förutsätter gott om tid för förberedelser och omställning av nuvarande kulturkursverksamhet. Målet är att ett utökat kundval, enligt steg ett ovan, ska vara i drift för medborgarna inför höstterminens start år 2018.

8.3.1 Övergripande tidsplan

År 2017

April	Start övergripande kommunikationsplanering; omvärldsbevakning, hur kommunicerar andra, ta del av målgruppsundersökningar.
Maj	Kreativt team med olika kompetenser tar fram koncept, kommunikationsplan och en grafisk profil.
29/5	Beslut om utökat kundval i kommunfullmäktige
20/6	Beslut i kulturnämnden om specifika auktorisationsvillkor
Juni	Start planeringsprocess implementering Starta upphandlingsprocess/utlysning av bidrag för lovverksamhet, öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet i Fisksätra, samt målgruppsanpassad verksamhet för funktionsvarierade. Start genomförande av planerade kommunikationsaktiviteter
31/12	Nacka24kulturskola färdigutvecklat

År 2018

Jan/feb	Kulturkursavtalen sägs upp Öppna för auktorisationsansökningar
Maj/juni	Utbildning av nya anordnare gällande Nacka24kulturskola

30 juni Implementering av nytt system avslutad

1 juli Utökad kundval i drift för medborgarna

8.3.2 Beräknade implementeringskostnader

Aktivitet	Hur länge	Beräknad kostnad
Auktorisation av 10 kulturskolor	5 dagar	Intern tid
Utveckling av hemsida	3 dagar	15 000 kronor
Marknadsföring		170 000 kronor
Uppsättning i Nacka24	5-15 dagar	50 – 150 000 kronor
Utbildning av anordnare	4 halvdagar	60 000 kronor

8.3.2.1 Löpande administrativa kostnader

Med nuvarande systemstöd behövs redan i dag mycket administrativ handpåläggning. Vid ett utökad kundval görs bedömningen att det kommer att behövas ytterligare en heltidstjänst för att hantera det ökade flödet under en övergångsperiod. Kostnad för detta beräknas till cirka 600 000 kronor per år. Med en digitaliseringsutveckling av systemverktyget skulle denna tjänst på två års sikt kunna dras tillbaka. Gemensamma kostnader för fakturering av deltagaravgifterna beräknas öka med cirka 150 000 kronor per år.

8.4 Specifika auktorisationsvillkor

För att bli auktoriserad anordnare inom kundval Kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka föreslås nedan punkter ingå i de specifika auktorisationsvillkoren:

- Kulturskolorna ska erbjuda kulturskoleundervisning i form av terminskurser enligt följande; enskild undervisning (gäller endast musikundervisning), gruppundervisning och/eller ensembler för barn och ungdomar mellan 7-19 år som är folkbokförda i Nacka kommun. Utöver denna basverksamhet kan kulturskolorna även erbjuda drop-in kurser inom kulturskoleundervisningen för barn och ungdomar från 13-19 år.
- Anordnaren ska erbjuda minst 27 undervisningstillfällen i form av terminskurs per elevplats per läsår. De anordnare som så önskar kan, utöver terminskurser, även erbjuda drop-in-kurser som ska omfatta 8 undervisningstillfällen per elevplats per termin.
- Anordnare av enbart musikskoleverksamhet ska erbjuda undervisning i minst fem ämnen. Anordnare av övrig kulturskoleverksamhet ska erbjuda undervisning i minst tre ämnen.
- Undervisande lärare/ledare ska ha högskolekompetens inom området

eller motsvarande kompetens som; annan eftergymnasial utbildning inom aktuell verksamhet, och/eller pedagogisk skicklighet förvärvat genom minst fem års yrkeserfarenhet inom den kulturskoleundervisning de ska bedriva. Lärarna/ledarna ska kontinuerligt erhålla kompetensutveckling.

- Elev har rätt till fyra checkar inom valfritt ämne/kurs, (varav maximalt två kan vara checkar för enskild musikundervisning), i valfria kombinationer. Rätten till check gäller från och med höstterminen då barnet börjar i årskurs 1 i grundskolan och elev som under pågående termin fyller 20 år får avsluta den terminen.

De specifika auktorisationsvillkoren behöver uppdateras i takt med att föreslagen checkmodell implementeras stegvis. Förslag till specifika auktorisationsvillkor omfattar genomförandet av etapp ett i föreslagen kundvalsmodell som presenteras ovan.

8.4.1 Risk- och konsekvensanalys

Kundval är en generös modell som gynnar många, men förutsätter begränsningar av målgruppen för att inte bli allt för kostnadsdrivande. Nedan presenteras för- och nackdelar respektive risker/farhågor vid införandet av ovan förslag till utökad kundvalsmodell i Nacka.

Förväntade positiva effekter:

- Ökad valfrihet för medborgarna.
- Medborgarnas efterfrågan tillgodoses i mycket högre grad.
- Ökad konkurrensneutralitet genom likvärdiga villkor och ersättningsnivåer för anordnarna.
- Lättare att etablera ny kulturskoleverksamhet i Nacka, vilket ger förutsättningar för ökad mångfald.
- Stabilare villkor och långsiktighet för anordnarna.
- Likvärdiga deltagaravgifter för medborgarna oavsett ämnesinriktning.
- Ökad flexibilitet vad gäller deltagaravgifter, kursupplägg och ämnesinriktningar.
- Utveckling av nuvarande verksamhet samtidigt som dagens utbud och upplägg kan säkerställas i hög grad.
- Breddat utbud av kulturaktiviteter för funktionsvarierade barn och ungdomar.
- Ungdomar från 13-19 år får särskilt goda förutsättningar att delta i kulturskoleverksamhet och prova på nya aktiviteter.
- Lättare för medborgarna att få information om kommunens totala kulturskoleutbud genom att allt samlas i ett gemensamt bokningssystem.
- Kvalitetshöjning av lokaler och utrustning.
- Bibehållen och ökad inkludering av barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer.

- Fler barn och ungdomar som blir aktiva inom eget skapande på fritiden.

Negativa effekter:

- Barn under sju år omfattas inte av förslaget till utökad kundvalsmodell. Det innebär en försämring av utbudet för denna målgrupp. Totalt var det knappt 150 barn inom denna målgrupp som deltog år 2015. De anordnare som så önskar kan dock fortsatt erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan subvention från kommunen.
- Kommunen förlorar en del av kostnadskontrollen. Totalt sett innebär föreslagen modell ökade kostnader. På lång sikt kan dock satsningen bidra till lägre kostnader för kommunen genom bland annat förbättrad hälsa och minskad brottslighet.

Risker och farhågor:

- Allt för många små anordnare etablerar sig i kommunen, vilket skulle kunna leda till en väldigt splittrad verksamhet med ökade kostnader för uppföljning och utvärdering av kvaliteten.
- Minskad samverkan mellan anordnare till följd av rädsla för konkurrens.
- Likriktat utbud till fördel för det mest ekonomiskt gångbara.

9 Modellsimuleringar

I nedan beskrivna simuleringar redovisas nettokostnad och hur stor skillnad det blir mot dagens modell med kundval musik och kulturkursavtal. I simuleringarna ligger ingen inbördes värdering. De illustrerar olika scenarier och vad de antas kosta jämfört med idag samt skillnaden när de ställs mot varandra. Enligt den statistik som redovisats ovan borde antalet checkar till varje barn inte påverka kostnaden.

Nedan tabell visar den beräknade kostnadsutvecklingen för dagens modell och är baserad på Nackas prognos av befolkningsökning under 2018-2020. Ingen uppräknig för övrig kostnadsutveckling har gjorts.

För att kunna jämföra årsvis så är simuleringarna beräknade på helåret 2018, inte från beräknad implementering under hösten 2018.

Kostnadsutveckling befolkningsökning (tusen kronor)	2017 budget	2018 prognos	2019 prognos	2020 prognos
Musikcheckar	33 635	34 536	35 458	36 443
Kulturkurser	4 812	4 941	5 073	5 214
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	181	186	191	196
Öppen verksamhet	503	517	531	546
Lovkurser	1 051	1 079	1 108	1 139
Total kostnad inklusive lovkurser (tusen kronor)	40 182	41 259	42 360	43 537

9.1 Simulering I

Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max två kan vara ämneskurser inom enskild musikundervisning. Det innebär att nuvarande kulturkursverksamhet inkluderas i nuvarande kundval musikskola utan hänsyn till dagens upplägg och utbud inom kulturkursverksamheten. Det innebär i korthet följande:

- Ingen check med lokal.
- Ingen verksamhet för funktionsvarierade.
- Ingen drop-in-check.
- Ingen avgiftsfri öppen verksamhet.
- Ingen lovverksamhet.

Antagandet är att cirka 40 % av målgruppen, barn och unga 7-19 år, anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar. Simuleringen leder till en något ökad kostnad om 1,2 miljoner kronor år 1. Kostnadsprognosen presenteras i figur fjorton nedan.

Figur 14. Simulering av kostnader vid utökat kundval kulturskoleverksamhet med fyra checkar, varav max två kan vara enskild musikundervisning.

	2018	2019	2020
Simulering 1	prognos	prognos	prognos
Kulturcheck	42 428	43 739	45 119
Total kostnad (tusen kronor)	42 428	43 739	45 119
Skillnad mot befintligt system	1 169	1 379	1 582

9.1.1 Risk- och konsekvensanalys

Förväntade positiva effekter:

- Ökad valfrihet för medborgarna och efterfrågan kan tillgodoses i högre grad.
- Ökad konkurrensneutralitet genom likvärdiga villkor och ersättningsnivåer för anordnarna.
- Lättare att etablera ny kulturskoleverksamhet i Nacka, vilket ger förutsättningar för ökad mångfald.
- Stabilare villkor och långsiktighet för anordnarna.
- Likvärdiga deltagaravgifter för medborgarna oavsett ämnesinriktning.
- Ökad flexibilitet vad gäller kursupplägg och ämnesinriktningar.
- Lättare för medborgarna att få information om kommunens totala kulturskoleutbud genom att allt samlas i ett gemensamt bokningssystem.
- Fler barn och ungdomar som blir aktiva inom eget skapande på fritiden.

Negativa effekter:

- Minst 500 barn och ungdomar, som deltar i dagens avgiftsfria kulturskoleverksamhet, skulle inte kunna fortsätta med sina kulturaktiviteter, vilket framför allt skulle drabba barn och ungdomar från resurssvaga familjer.

- Minskad valfrihet för barn och ungdomar.
- Omkring 1000 lovplatser skulle försvinna, vilket bland annat skulle drabba många barn och ungdomar från resurssvaga familjer.
- Då modellen inte innefattar något lokalstöd, skulle Le Fou cirkusskola sannolikt lägga ned verksamheten i Nacka, vilket skulle leda till att kommunen skulle förlora dagens 277 elevplatser inom cirkusämnet, samt att Stockholms län skulle förlora ytterligare 250 elevplatser. Le Fou utgör en viktig infrastruktur dels för länets kulturskoleutbud, dels för länets professionella cirkusartister som behöver anläggningar för träning och repetition. Denna typ av anläggning är det stor brist på i länet.
- Barn under sju år omfattas inte av förslaget till utökad kundvalsmodell. Det innebär en försämring av utbudet för denna målgrupp. Totalt var det knappt 150 barn inom denna målgrupp som deltog år 2015. De anordnare som så önskar kan dock fortsatt erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan subvention från kommunen.
- Kommunen förlorar en del av kostnadskontrollen. Totalt sett innebär simulering 1 i stort sett oförändrade kostnader. På lång sikt kan dock satsningen bidra till lägre kostnader för kommunen genom bland annat förbättrad hälsa och minskad brottslighet.

Risker och farhågor:

- Många barn och ungdomar skulle sannolikt sluta eftersom dagens öppna klasser/drop-in skulle försvinna.
- Barn och ungdomar med funktionsvariationer, som förutsätter målgruppsanpassad verksamhet, skulle förmodligen endast få tillgång till ett fåtal platser inom ett väldigt begränsat utbud.
- Allt för många små anordnare etablerar sig i kommunen, vilket skulle kunna leda till en väldigt splittrad verksamhet med ökade kostnader för uppföljning och utvärdering av kvaliteten.
- Minskad samverkan mellan anordnare till följd av rädsla för konkurrens.
- Likriktat utbud till fördel för det mest ekonomiskt gångbara.
- Modellen skulle sannolikt leda till en kraftig försämring gällande jämställdhet och integration.
- Sannolikt skulle flera anordnare av kulturskoleverksamhet få svårt att etablera sig i kommunen om inte något lokalstöd ges för specialanpassade lokaler inom ramen för modellen.

9.2 Simulering 2

Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max två kan vara ämneskurser inom enskild musikundervisning. För att inte förlora upplägg och utbud som erbjuds inom nuvarande avtalad kulturkursverksamhet kompletteras kundvalet med nedan checktyper och komplementinsatser:

- Check med lokal utgång för 15 % av checkarna.
- Drop-in-check till barn mellan 13-19 år, ca 10 % ökat användande i den åldersgruppen.

- Upphandling av riktad verksamhet för funktionsvarierade, alternativt utlysa riktat bidrag för denna verksamhet.
- Öppen, avgiftsfri kulturskoleverksamhet handlas upp till två ställen.
- Lovcheck á 10 timmar till barn mellan 11-19 år som nyttjas av en fjärdedel av de elever som redan deltar samt 5 % av de som inte går på en terminskurs.

Antagandet är att cirka 40 % av målgruppen, barn och unga 7-19 år, anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar. Total kostnadsökning beräknas till: 8,1 miljoner kronor år 1. Kostnadsprognosen presenteras i figur femton nedan.

Figur 15. Simulering av kostnader vid utökat kundval kulturskoleverksamhet med fyra checkar, varav max två kan vara enskild musikundervisning, inklusive check med lokal, drop-in-check, lovcheck och komplementinsatser genom upphandling av verksamhet för funktionsvarierade och öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet på två platser i kommunen.

Simulering 2	2018 prognos	2019 prognos	2020 prognos
Kulturcheck (inklusive lokaltillägg)	43 966	45 319	46 742
Drop-in check (13-19 år)	1 639	1 683	1 730
Lovcheck (11-19 år)	2 293	2 354	2 419
Komplement i form av upphandlad verksamhet/ bidrag			
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	500	500	500
Kostnadsfri öppen verksamhet, 2 platser	1 000	1 000	1 000
Total kostnad inklusive lovkurser (tusen kronor)	49 398	50 855	52 391
Skillnad mot befintligt system	8 138	8 495	8 854

9.2.1 Risk- och konsekvensanalys

Förväntade positiva effekter:

- Ökad valfrihet för medborgarna och efterfrågan kan tillgodoses i mycket högre grad.
- Ökad konkurrensneutralitet genom likvärdiga villkor och ersättningsnivåer för anordnarna.
- Lättare att etablera ny kulturskoleverksamhet i Nacka, vilket ger förutsättningar för ökad mångfald.
- Stabilare villkor och långsiktighet för anordnarna.
- Likvärdiga deltagaravgifter för medborgarna oavsett ämnesinriktning.
- Ökad flexibilitet vad gäller deltagaravgifter, kursupplägg och ämnesinriktningar.
- Utveckling av nuvarande verksamhet samtidigt som dagens utbud och upplägg kan säkerställas i mycket hög grad.

- Breddat utbud av kulturaktiviteter för funktionsvarierade barn och ungdomar.
- Ungdomar från 13-19 år får särskilt goda förutsättningar att delta i kulturskoleverksamhet och prova på nya aktiviteter.
- Lättare för medborgarna att få information om kommunens totala kulturskoleutbud genom att allt samlas i ett gemensamt bokningssystem.
- Kvalitetshöjning av lokaler och utrustning.
- Bibehållen och ökad inkludering av barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer.
- Fler barn och ungdomar blir aktiva inom eget skapande på fritiden.

Negativa effekter:

- Barn under sju år omfattas inte av förslaget till utökad kundvalsmodell. Det innebär en försämring av utbudet för denna målgrupp. Totalt var det knappt 150 barn inom denna målgrupp som deltog år 2015. De anordnare som så önskar kan dock fortsatt erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan subvention från kommunen.
- Kommunen förlorar en del av kostnadskontrollen. Totalt sett innebär föreslagen modell ökade kostnader. På lång sikt kan dock satsningen bidra till lägre kostnader för kommunen genom bland annat förbättrad hälsa och minskad brottslighet.

Risker och farhågor:

- Allt för många små anordnare etablerar sig i kommunen, vilket skulle kunna leda till en väldigt splittrad verksamhet med ökade kostnader för uppföljning och utvärdering av kvaliteten.
- Minskad samverkan mellan anordnare till följd av rädsla för konkurrens.
- Likriktat utbud till fördel för det mest ekonomiskt gångbara.

9.3 Simulering 3

Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max två kan vara ämneskurser inom enskild musikundervisning. För att bevara delar av upplägg och utbud som erbjuds inom nuvarande avtalad kulturkursverksamhet kompletteras kundvalet med nedan checktyper och komplementinsatser:

- Check med lokal utgång för 15 % av checkarna.
- Upphandla riktad verksamhet till funktionsvarierade, alternativt utlysa riktat bidrag för denna verksamhet.
- Öppen, avgiftsfri kulturskoleverksamhet handlas upp till två ställen.
- Lovverksamhet upphandlas enligt dagens modell, knappt 1 000 kursplatser.

Antagandet är att cirka 40 % av målgruppen, barn och unga 7-19 år, anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar. Total kostnadsökning beräknas till: 4,2 miljoner kronor år 1. Kostnadsprognosen presenteras i figur sexton nedan.

Figur 16. Simulering av kostnader vid utökat kundval kulturskoleverksamhet med fyra checkar, varav max två kan vara enskild musikundervisning, inklusive check med lokal, upphandling av lovverksamhet, riktad verksamhet för funktionsvarierade, samt öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet på två ställen i kommunen.

Simulering 3	2018 prognos	2019 prognos	2020 prognos
Kulturcheck (inklusive lokaltillägg)	43 966	45 319	46 742
Komplement i form av upphandlad verksamhet/ bidrag			
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	500	500	500
Kostnadsfri öppen verksamhet, 2 platser	1 000	1 000	1 000
Lovverksamhet, 1 000 platser	1 079	1 108	1 139
Total kostnad inklusive lovkurser (tusen kronor)	45 466	46 819	48 242
Skillnad mot befintligt system	4 206	4 458	4 705

9.3.1 Risk- och konsekvensanalys

Förväntade positiva effekter:

- Ökad valfrihet för medborgarna och efterfrågan kan tillgodoses i högre grad.
- Ökad konkurrensneutralitet genom likvärdiga villkor och ersättningsnivåer för anordnarna.
- Lättare att etablera ny kulturskoleverksamhet i Nacka, vilket ger förutsättningar för ökad mångfald.
- Stabilare villkor och långsiktighet för anordnarna.
- Likvärdiga deltagaravgifter för medborgarna oavsett ämnesinriktning.
- Ökad flexibilitet vad gäller kursupplägg och ämnesinriktningar.
- Utveckling av nuvarande verksamhet samtidigt som större delen av dagens utbud och upplägg kan säkerställas.
- Breddat utbud av kulturaktiveter för funktionsvarierade barn och ungdomar.
- Lättare för medborgarna att få information om kommunens totala kulturskoleutbud genom att allt samlas i ett gemensamt bokningssystem.
- Kvalitetshöjning av lokaler och utrustning.
- Bibehållen och ökad inkludering av barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer.
- Fler barn blir aktiva inom eget skapande på fritiden.

Negativa effekter:

- Barn under sju år omfattas inte av förslaget till utökad kundvalsmodell. Det innebär en försämring av utbudet för denna målgrupp. Totalt var det knappt 150 barn inom denna målgrupp som deltog år 2015. De anordnare som så önskar kan dock fortsatt erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan subvention från kommunen.

- Kommunen förlorar en del av kostnadskontrollen. Totalt sett innebär föreslagen modell ökade kostnader. På lång sikt kan dock satsningen bidra till lägre kostnader för kommunen genom bland annat förbättrad hälsa och minskad brottslighet.
- Dagens öppna klasser/drop-in försvinner.

Risker och farhågor:

- Ingen ökad inkludering av ungdomar från 13-19 år jämfört med dagens deltagande.
- Flera barn och ungdomar slutar till följd av att möjligheten till öppna klasser/drop-in försvinner.
- Allt för många små anordnare etablerar sig i kommunen, vilket skulle kunna leda till en väldigt splittrad verksamhet med ökade kostnader för uppföljning och utvärdering av kvaliteten.
- Minskad samverkan mellan anordnare till följd av rädsla för konkurrens.
- Likriktat utbud till fördel för det mest ekonomiskt gångbara.

9.4 Simulering 4

Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max en kan vara ämneskurs inom enskild musikundervisning. För att inte förlora upplägg och utbud som erbjuds inom nuvarande avtalad kulturkursverksamhet kompletteras kundvalet med nedan checktyper och komplementinsatser:

- Check med lokal utgång för 15 % av checkarna.
- Drop-in-check till barn från 13-19 år, cirka 10 % ökat användande i den åldersgruppen.
- Upphandla riktad verksamhet till funktionsvarierade, alternativt lysa ut projektmedel för denna verksamhet.
- Öppen, avgiftsfri kulturskoleverksamhet handlas upp till två ställen.
- Lovcheck à 10 timmar till barn mellan 11-19 år, som nyttjas av en fjärdedel av de elever som redan deltar samt 5 % av de som inte går på en terminskurs.

Antagandet är att cirka 40 % av målgruppen, barn och unga 7-19 år, anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar. Total kostnadsökning beräknas till: 6,0 miljoner kronor år 1. Kostnadsprognosen presenteras i figur sjutton nedan.

Figur 17. Simulering av kostnader vid utökat kundval kulturskoleverksamhet med fyra checkar, varav max en kan vara enskild musikundervisning, inklusive check med lokal, drop-in-check, lovcheck och komplementinsatser genom upphandling av verksamhet för funktionsvarierade och öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet på två platser i kommunen.

Simulering 4	2018 prognos	2019 prognos	2020 prognos
Kulturcheck (inklusive lokaltillägg)	41 799	43 084	44 437
Drop-in check (13-19 år)	1 639	1 683	1 730
Lovcheck (11-19 år)	2 293	2 354	2 419
Komplement i form av upphandlad verksamhet/ bidrag			
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	500	500	500
Kostnadsfri öppen verksamhet, 2 platser	1 000	1 000	1 000
Total kostnad inklusive lovkurser (tusen kronor)	47 231	48 621	50 086
Skillnad mot befintligt system	5 971	6 261	6 550

9.4.1 Risk- och konsekvensanalys

Förväntade positiva effekter:

- Ökad valfrihet för medborgarna och efterfrågan kan tillgodoses i mycket högre grad.
- Ökad konkurrensneutralitet genom likvärdiga villkor och ersättningsnivåer för anordnarna.
- Lättare att etablera ny kulturskoleverksamhet i Nacka, vilket ger förutsättningar för ökad mångfald.
- Stabilare villkor och långsiktighet för anordnarna.
- Likvärdiga deltagaravgifter för medborgarna oavsett ämnesinriktning.
- Ökad flexibilitet vad gäller deltagaravgifter, kursupplägg och ämnesinriktningar.
- Utveckling av nuvarande verksamhet samtidigt som dagens utbud och upplägg kan säkerställas i mycket hög grad.
- Breddat utbud av kulturaktiviteter för funktionsvarierade barn och ungdomar.
- Ungdomar från 13-19 år får särskilt goda förutsättningar att delta i kulturskoleverksamhet och prova på nya aktiviteter.
- Lättare för medborgarna att få information om kommunens totala kulturskoleutbud genom att allt samlas i ett gemensamt bokningssystem.
- Kvalitetshöjning av lokaler och utrustning.
- Bibehållen och ökad inkludering av barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer.

Negativa effekter:

- Tusentals barn och ungdomar som deltar i dagens musikskoleverksamhet förlorar en av sina elevplatser inom ett enskilt musikämne.
- Dränering av olika instrumentgrupper.
- Barn under sju år omfattas inte av förslaget till utökad kundvalsmodell. Det innebär en försämring av utbudet för denna målgrupp. Totalt var det knappt 150 barn inom denna målgrupp som deltog år 2015. De anordnare som så önskar kan dock fortsatt erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan subvention från kommunen.
- Kommunen förlorar en del av kostnadskontrollen. Totalt sett innebär föreslagen modell ökade kostnader. På lång sikt kan dock satsningen bidra till lägre kostnader för kommunen genom bland annat förbättrad hälsa och minskad brottslighet.

Risker och farhågor:

- Musikskoleanordnare går i konkurs.
- Allt för många små anordnare etablerar sig i kommunen, vilket skulle kunna leda till en väldigt splittrad verksamhet med ökade kostnader för uppföljning och utvärdering av kvaliteten.
- Minskad samverkan mellan anordnare till följd av rädsla för konkurrens.
- Likriktat utbud till fördel för det mest ekonomiskt gångbara.

10 Källförteckning

Litteratur

Österåkers kommun, Förfrågningsunderlag – Upphandlarversion 2013-11-07

Täby kommun, Tjänsteutlåtande Kultur- och fritidsnämnden, Dnr KFN 2010/94-06

Täby kommun, PM, Regelverk för musikskoleverksamheten i Täby kommun, 2015-01-23

Täby kommun, Förfrågningsunderlag – upphandlarversion 2015-02-18

Täby kommun, Avtalsvillkor (utkast), Upphandling av musikundervisning. Dnr KFN 2014/79-51

Kulturskolerådet, Kulturskolan i siffror, 2015

Betänkande ”En inkluderande kulturskola på egen grund”, SOU 2016:69

Staffanstorps kommun, kultur- och fritid, Förslag till musikskolecheck, 2012-02-19

Hemsidor

<http://www.taby.se/kulturskolana>

<http://www.osteraker.se/upplevadora/kultur/barnochungdomskultur.4.71fcf4251429dfd2f5c9ce.html>

<https://staffanstorp.se/fritid-och-upplevelser/musikskolor/>

Telefonintervjuer

Tina Flood, controller i Täby kommun

Eva Hassgård, administratör inom kultur och fritid, Staffanstorp

Pernilla Colbrand, controller, Österåkers kommun

Intervju via e-post

Sveriges Kulturskoleråd, Torgny Sandgren, generalsekreterare.

Öppenhet och mångfald

*Vi har förtroende och respekt för människors kunskap
och egna förmåga - samt för deras vilja att ta ansvar*

